

HRVATSKO DRUŠTVO BRAČNIH I OBITELJSKIH SAVJETOVATELJA

OBITELJSKI CENTAR ĐAKOVAČKO-OSJEČKE NADBISKUPIJE
RADOSLAVA LOPAŠIĆA 7, 35000 SLAVONSKI BROD

Interdisciplinarni pristup i podrška
pastoralnim djelatnicima

Edukacija za pastoralne djelatnike

NOSITELJ PROGRAMA

Hrvatsko društvo bračnih i obiteljskih
savjetovatelja (HRD BIOS)

OSOBA ODGOVORNA ZA PROGRAM

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković

ADMINISTRATORICA PROGRAMA

Maja Vrhovčević, univ. spec. theol.

Sadržaj

●	Uvodna riječ	3
01 ●	Program	4
02 ●	Opis programa	7
01	Osnove pružanja pomoći	8
02	Biološki procesi čovjekovog razvoja	12
03	Djeca i njihov razvoj	14
04	Adolescenti	16
05	Bračni parovi	21
06	Rastavljeni i razvedeni	27
07	Obitelj i sistemi u društvu	32
08	Razumijevanje depresije, anksioznosti i pružanje podrške	35
09	Rješavanje konflikata nenasilnim putem	38
10	Bolest, smrt, krivnja, palijativna skrb	42
11	Zlostavljanje, zanemarivanje, otuđivanje – postavljanje granica	45
12	Granične situacije psihologije i duhovnosti	47
03 ●	Životopisi predavača	51

Zašto edukacija za pastoralne djelatnike?

Pastoralni djelatnici često rade s osobama u poteškoćama – bilo da je riječ o njihovim osobnim problemima, bilo o teškoćama koje pogađaju njihove najmilije ili bliske osobe. Kada im se netko obrati za pomoć, pastoralni djelatnici ponekad ostanu zatečeni pred problematikom i osjećaju se nedovoljno spremnima uhvatiti se u koštac s određenim temama.

Riječ je redovito o takozvanim teškim temama, kojima treba pristupiti s odgovarajućim znanjem. Pastoralni djelatnik pritom treba poznavati konkretne korake u radu s osobom te imati okvir koji mu pokazuje gdje i na koji način tražiti i produbljivati znanje o pojedinoj temi – i sve to s oprezom i empatijom prema sugovorniku.

O edukaciji

Edukacija pruža uvid u brojna stanja u kojima se mogu naći osobe svih životnih dobi, pomaže polaznicima da jasnije sagledaju osobu pred sobom i daje im smjernice za rad.

Predavači će jasno i konkretno opisati pojedina stanja i problematike te tako pružiti bolju i jasniju početnu sliku problema s kojim se polaznici susreću. Program se provodi kroz predavanja, radionice (rad u paru i u grupama), rad na slučajevima iz prakse, interaktivne igre i osvrt na kraju dana.

TRAJANJE

12 susreta, subotom (točni datumi navedeni su u programu)

VRIJEME

9:30 – 18:00

UPIS

Program je moguće upisati uz prihvaćanje sudjelovanja u cijelom programu.

PRIJAVE

do 18.12.2026.

CIJENA

125,00 eura po susretu · 1.500,00 eura za cjelokupan program

BROJ POLAZNIKA

18 – 25

POTVRDA

Na kraju programa polaznicima se izdaje potvrda o sudjelovanju.

INFORMACIJE

hrrdbios.edukacije@gmail.com

01

Program

Program sadrži predavanja, radionice, rad na slučajevima iz prakse, interaktivne igre i osvrt na kraju dana

DATUMI · SATNICA

TEME

PREDAVAČI

● MODUL 01

16.01.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Osnove pružanja pomoći

Psihološko-teološko-terapeutski pristup
razumijevanja međuljudskih odnosa
Empatija, Aktivno slušanje, Suosjećanje

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković
mag. theol., mag. psych.

Jelena Zadro
mag. psych.

● MODUL 02

13.02.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Biološki procesi čovjekovog razvoja

Medicinsko-biološko-neuroznanstveni procesi
u razumijevanju razvoja i razvojnih poteškoća

prof. dr. sc. Marija Heffer
dr. med.

izv. prof. dr. sc. Irena Labak

izv. prof. dr. sc. Senka Blažetić

● MODUL 03

13.03.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Djeca i njihov razvoj

Medicinsko-psihološko-duhovna podrška
i razumijevanje razvoja

mr. sc. Jugoslav Gojković
dr. med.

Tomislav Vurušić
mag. theol.

● MODUL 04

10.04.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Adolescenti

Medicinsko-psihološko-terapeutska i duhovna
podrška

Marko Tomičević
dr. med.

Ivana Jurić
mag. psych.

● MODUL 05

08.05.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Bračni parovi

Dinamike bračnih parova – predbračni odnosi –
brak – zajednički život – roditeljstvo – starenje

Suzana Matošević
dipl. teol.

Elizabeta Matuzović
dipl. teol.

Martina Šimunić
prof. filoz. i rel. kul.

● MODUL 06

12.06.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Rastavljeni i razvedeni

Osobne i relacijske dinamike rastavljenih
i razvedenih, te ponovno vjenčanih – teološko-
terapeutski pristup

Vedrana Blašković
mag. theol.

mr. sc. Tanja Popec
mag. theol.

DATUMI · SATNICA

TEME

PREDAVAČI

● MODUL 07

03.07.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Obitelj i sistemi u društvu

Komunikološko-medijsko-sistemsko-terapeutski pristup

dr. sc. Karlo Šimek
mag. theol., mag. psych.

prof. dr. sc. Igor Kanižaj
mag. nov.

● MODUL 08

04.09.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Razumijevanje depresije, anksioznosti i pružanje podrške

Medicinsko-teološko-psihoterapeutski putevi pomoći

prof. dr. sc. Dunja Degmečić
dr. med.

dr. sc. Anita Dučkić Sertić
mag. theol.

● MODUL 09

18.09.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Rješavanje konflikata nenasilnim putem

Komunikološko-psihološko-terapeutski pristup

izv. prof. dr. sc. Irena Sever Globan
mag. theol., mag. comm.

Ivana Stvorić
mag. psych.

● MODUL 10

09.10.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Bolest, smrt, krivnja, palijativna skrb

Medicinsko-psihološko-moralno-terapeutski pristup

prof. dr. sc. Suzana Vuletić
mag. theol.

prof. dr. sc. Križo Katinić
dr. med.

● MODUL 11

13.11.2027.

9:30 – 13:00

14:30 – 18:00

Zlostavljanje, zanemarivanje, otuđivanje – postavljanje granica

Razvojno-psihološko-terapeutski pristup

prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander
mag. psych.

dr. sc. Mia Roje Đapić
mag. psych.

● MODUL 12

11.12.2027.

9:30 – 13:00

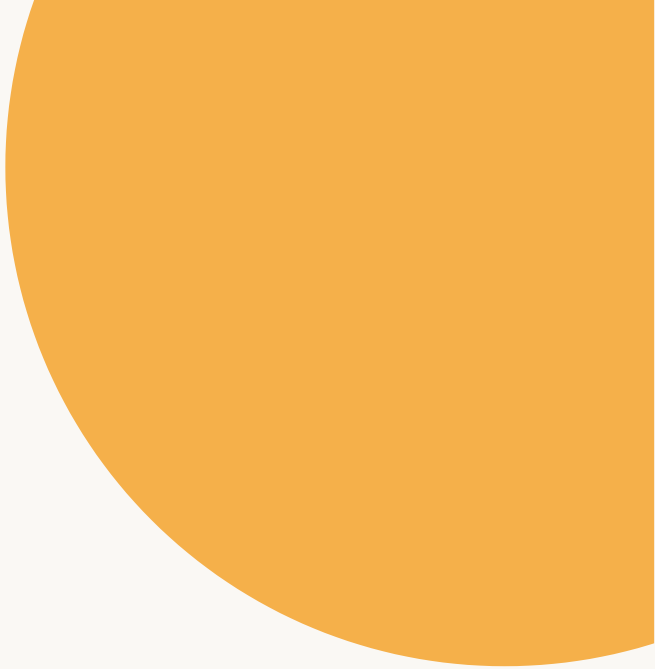
14:30 – 18:00

Granične situacije psihologije i duhovnosti

Razvojno-teološko-psihološko-terapeutski pristup

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković
mag. theol., mag. psych.

Vedrana Blašković
mag. theol.

02

Opis programa

01

Osnove pružanja pomoći

Psihološko-teološko-terapeutski pristup razumijevanja međuljudskih odnosa

Empatija, Aktivno slušanje, Suosjećanje

PREDAVAČI

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković, mag. theol., mag. psych.
Jelena Zadro, mag. psych.

1.1. Osnove pružanja psihološke podrške i pomoći u pastoralnom djelovanju: od slušanja do empatijskog odgovora

Pastoralni djelatnici u svojem se radu redovito susreću s osobama koje prolaze kroz različita životna opterećenja, gubitke, obiteljske i bračne poteškoće, bolesti, sukobe, osjećaje osamljenosti, straha, krivnje ili bespomoćnosti. U takvim situacijama od pastoralnog se djelatnika ne očekuje nužno rješavanje problema niti preuzimanje uloge psihoterapeuta, nego prije svega sposobnost stvaranja odnosa u kojem se osoba može osjetiti saslušanom, prihvaćenom i shvaćenom. Cilj je ovog dijela edukacije upoznati sudionike s osnovnim načelima i vještinama pružanja psihološke podrške i pomoći te ih povezati s konkretnim situacijama pastoralnog djelovanja.

Posebna će pozornost biti posvećena komunikacijskim vještinama koje omogućuju kvalitetnije razumijevanje osobe i njezina iskustva. Sudionici će se upoznati s važnošću aktivnog slušanja, verbalizacije emocionalnog iskustva i parafraziranja sadržaja koji osoba iznosi.

Kroz praktične primjere pokazat će se kako jednostavan, ali primjeren odgovor može pomoći osobi da jasnije prepozna i izrazi ono što proživljava. Razmatrat će se i neke od čestih prepreka kvalitetnom slušanju, poput prebrzog davanja savjeta, tumačenja, moraliziranja, umanjivanja problema ili nastojanja da se neugodne emocije što prije uklone.

Važan dio edukacije bit će posvećen empatiji i suosjećanju. Razmotrit će se što znači razumjeti iskustvo druge osobe iz njezine perspektive, a pritom zadržati svijest o vlastitoj poziciji i granicama. Posebno će se razlikovati empatija, suosjećanje, sažaljenje i poistovjećivanje s drugom osobom. Naglasak će biti na empatiji kao procesu koji ne završava unutarnjim razumijevanjem drugoga, nego uključuje sposobnost da to razumijevanje na primjeren način komuniciramo osobi.

U tom će kontekstu biti predstavljeno i razumijevanje empatijskih transakcija u transakcijskoj analizi. Sudionici će na konkretnim primjerima promatrati kako se empatijski odgovor oblikuje u interpersonalnoj komunikaciji te na koji način može pridonijeti osjećaju sigurnosti, prihvaćenosti i povezanosti. Posebna će se pozornost posvetiti razlikovanju odgovora koji proizlaze iz stvarnog slušanja i razumijevanja od onih kojima sugovornika, često iz dobre namjere, pokušavamo usmjeriti prema vlastitim rješenjima.

Edukacija će biti izrazito iskustveno i praktično usmjerena. Uz kraća teorijska izlaganja, sudionici će kroz individualne vježbe, rad u paru ili manjim skupinama te kroz zajedničku igru imati mogućnost prepoznavati različite načine slušanja i odgovaranja, vježbati verbalizaciju, parafraziranje i empatijske odgovore te osvijestiti vlastite komunikacijske obrasce.

Posebna će se pozornost posvetiti aktivnom slušanju, empatiji i suosjećanju iz perspektive kršćanske duhovnosti i Svetoga pisma. Na odabranim biblijskim primjerima promatrati će se način na koji Isus pristupa čovjeku, sluša ga, prepoznaje njegove potrebe i suosjeća s njegovom patnjom. Time će se psihološke komunikacijske vještine povezati s duhovnošću susreta, prisutnosti i pastoralne blizine, u kojoj slušanje drugoga postaje i konkretan izraz kršćanske ljubavi.

Konačni je cilj edukacije osnažiti pastoralne djelatnike za prisutnost uz osobu koja pati ili prolazi kroz zahtjevno životno razdoblje. Psihološka podrška u pastoralnom kontekstu pritom se razumije kao susret u kojem stručna znanja i komunikacijske vještine pomažu ostvarivanju temeljne pastoralne zadaće: biti uz čovjeka, čuti ga, pokušati razumjeti njegovo iskustvo te mu omogućiti da u odnosu doživi poštovanje, sigurnost, prihvaćenost i suosjećanje.

1.2. Osnove pružanja psihološke podrške i pomoći u profesionalnom djelovanju: empatija, suosjećanje i profesionalna otpornost

Susreti s ljudskom patnjom i emocionalno zahtjevnim životnim okolnostima od osoba koje pružaju podršku zahtijevaju prisutnost, razumijevanje i odgovarajući emocionalni odgovor, ali istodobno i svjesnu brigu o vlastitim psihološkim resursima. Dugotrajna izloženost tuđoj patnji može pridonijeti emocionalnom preopterećenju, empatijskom umoru, sekundarnoj traumatizaciji i profesionalnom sagorijevanju. Takva iskustva mogu postupno utjecati na emocionalnu dostupnost, kvalitetu odnosa i razinu profesionalnog funkcioniranja. Stoga je važno razvijati sposobnost prepoznavanja vlastitih reakcija, razumijevanja granica tolerancije te prepoznavanja i aktiviranja resursa koji pridonose profesionalnoj otpornosti.

Cilj ovog dijela edukacije je sudionicima približiti različite oblike profesionalnog opterećenja i njihove moguće posljedice te ih potaknuti na prepoznavanje vlastitih reakcija, izvora opterećenja i dostupnih resursa. Posebna će se pozornost posvetiti profesionalnoj otpornosti kao sposobnosti prilagodbe zahtjevnim okolnostima uz očuvanje vlastite dobrobiti i kvalitete profesionalnog djelovanja.

Važan dio edukacije bit će posvećen razumijevanju empatije i suosjećanja iz neuroznanstvene perspektive. Razmotrit će se sličnosti i razlike između tih procesa, osobito način na koji empatija omogućuje razumijevanje iskustva druge osobe. Suosjećanje će se predstaviti kao proces koji, uz prepoznavanje i razumijevanje patnje, uključuje motivaciju da se na nju odgovori na način koji pridonosi dobrobiti druge osobe, uz očuvanje vlastitih psiholoških resursa.

U nastavku će se predstaviti temeljne značajke suosjećajnosti uključujući tri glavne kvalitete suosjećajnog pristupa, tri kanala suosjećajnosti te model suosjećajnog uma. Kroz iskustvene vježbe sudionici će istražiti automatske načine reagiranja uma, prepoznati emocionalne i tjelesne reakcije u stresnim situacijama te razumjeti „zamke“ ljudskoga mozga koje mogu utjecati na doživljavanje, procjenjivanje i ponašanje. Naglasak će pritom biti na razvoju sposobnosti regulacije i svjesnog odabira odgovora.

Posebna će se pažnja posvetiti modelu suosjećajnog uma iz perspektive terapije usredotočene na suosjećanje. Razmotrit će se načini njegove primjene u svakodnevnom i profesionalnom funkcioniranju, s naglaskom na emocionalnu stabilnost i konstruktivnije suočavanje s teškoćama. Sudionici će kroz praktične vježbe istražiti kako suosjećajni odnos prema sebi i drugima može postati dio svakodnevnog i profesionalnog funkcioniranja.

Kao praktičan alat za regulaciju i jačanje profesionalne otpornosti sudionici će se upoznati s relaksacijskim disanjem, jednostavnom tehnikom koja može pridonijeti smirivanju tijela, smanjenju napetosti i usmjeravanju pažnje na sadašnji trenutak. Vježbanjem ove tehnike sudionici će dobiti konkretan alat koji mogu uključiti u svakodnevnu brigu o sebi, osobito nakon emocionalno zahtjevnih susreta ili u razdobljima povećanog stresa.

Edukacija je iskustveno i praktično usmjerena te uz teorijska izlaganja kombinira individualne vježbe, rad u paru, refleksiju i rad na konkretnim primjerima. Cilj je osnažiti sudionike za kvalitetniju prisutnost uz osobe koje prolaze kroz izazovne životne situacije uz istodobno odgovorniji odnos prema vlastitim granicama, potrebama i resursima.

Razumijevanje vlastitih reakcija, razvoj suosjećajnog uma i redovita briga o sebi mogu pridonijeti većoj profesionalnoj otpornosti, emocionalnoj stabilnosti te dugoročno održivom profesionalnom djelovanju.

02

Biološki procesi čovjekovog razvoja

Medicinsko-biološko-neuroznanstveni procesi u razumijevanju
razvoja i razvojnih poteškoća

PREDAVAČI prof. dr. sc. Marija Heffer, dr. med.
 izv. prof. dr. sc. Irena Labak
 izv. prof. dr. sc. Senka Blažetić

2.1. Biološki procesi čovjekovog razvoja – medicinsko-biološki i neuroznanstveni procesi u razumijevanju razvoja i razvojnih poteškoća

Sadržaj edukacije

U prvom dijelu edukacije obradit će se prenatalni razvoj i čimbenici koji mogu utjecati na razvoj fetusa. Posebna pažnja posvetit će se djelovanju alkohola, nikotina, droga i lijekova na razvoj mozga i drugih organskih sustava tijekom trudnoće. Razgovarat će se i o utjecaju pretilosti majke, kroničnih bolesti, infekcija, stresa i neodgovarajuće prenatalne skrbi. Naglasak će biti na razumijevanju rizika, ali i na potrebi izbjegavanja stigmatizacije majki i obitelji.

U nastavku će se obrađivati razvoj djeteta tijekom prve tri godine života, kada se mozak intenzivno razvija i ubrzano stječe nove kognitivne sposobnosti. Istaknut će se važnost sigurne privrženosti, ranih odnosa, igre, dodira, kretanja, komunikacije i poticajnog okruženja. Sudionici će upoznati osnovne razvojne pokazatelje te načine prepoznavanja mogućih odstupanja koja zahtijevaju dodatnu stručnu procjenu.

Posebna tematska cjelina bit će posvećena dječjoj dobi i važnosti razvoja motorike, usvajanja pravilne prehrane, stjecanja navike redovite tjelesne aktivnosti i važnosti kvalitetnog sna. Razmotrit će se njihova povezanost s učenjem, pažnjom, emocionalnom stabilnošću i razvojem mozga. U dijelu posvećenom adolescenciji obradit će se sazrijevanje

mozga, razvoj identiteta, potreba za pripadanjem, utjecaj vršnjaka te moguća rizična ponašanja i teškoće emocionalne regulacije. Važna tema bit će i prekomjerno korištenje ekrana. Sudionici će promišljati o utjecaju digitalnih uređaja na pažnju, san, kretanje, odnose i mentalno zdravlje djece i adolescenata te o načinima razgovora s roditeljima bez osuđivanja.

Cilj edukacije

Cilj edukacije je pastoralnim djelatnicima pružiti temeljna znanja o biološkim mehanizmima koji upravljaju razvojem mozga čovjeka od začeca do adolescentne dobi. Poseban naglasak bit će stavljen na embrionalni i fetalni razvoj mozga, postnatalne procese sazrijevanja, razvoj motorike, govora, pažnje, emocionalne regulacije i socijalnih vještina.

Metode rada

Edukacija će uključivati predavanja, interaktivne radionice, rad u skupinama, igranje uloga i obradu slučajeva iz pastoralne prakse. Kroz konkretne primjere sudionici će učiti kako pristupiti obiteljima, prepoznati razvojne teškoće, poštovati granice pastoralne uloge i pravodobno uputiti dijete ili obitelj odgovarajućim zdravstvenim, psihološkim i drugim stručnjacima. Poseban naglasak bit će stavljen na interdisciplinarnu suradnju, zaštitu dostojanstva djeteta i pružanje podrške obitelji. Uz pomoć slučajeva prikazat će se kako na razvoj utječu nasljedni čimbenici, lijekovi, sredstva ovisnosti, prehrana, san, obiteljski odnosi, stres, odgoj i šire životno okruženje.

03

Djeca i njihov razvoj

Medicinsko-psihološko-duhovna podrška
i razumijevanje razvoja

PREDAVAČI

mr. sc. Jugoslav Gojković, dr. med.
Tomislav Vurušić, mag. theol.

3.1. Djeca i njihov razvoj: Medicinsko-psihološko-duhovna podrška i razumijevanje razvoja

Prvi dio edukacije sadržavat će predavanje i prikaz teorijskih osnova formiranja bazičnog identiteta u djetinjstvu koji se formira do perioda oko sedme godine. Tijekom predavanja bit će prikazane: osnove teorije objektnih odnosa kao polazišta za shvaćanje dinamičkih zbivanja u terapijskom procesu. Za polaznike je važno upoznati se s osnovama psihoseksualnog razvoja u djetinjstvu koji se zbiva sve od prve godine života pa sve do prorade edipskog razdoblja kojim se zaokružuju primarni razvojni procesi. Težnja je edukacije za polaznike shvatiti da sumacija razvojnih procesa dovodi do formiranja pojedinih predstadija bazičnog identiteta. Teorija objektnih odnosa predstavlja sveobuhvatan koncept putem kojega je moguće razumjeti procese i dinamiku grupnog rada s djecom i nezaobilazna je pretpostavka u psihodinamskom konceptu rada.

U drugom dijelu bit će prikazani primjeri grupnog rada u terapiji scenskom igrom s djecom osnovnoškolske dobi i u radu s djecom u području autističnog spektra. Polaznici će biti podijeljeni u grupe koje će raspraviti svoje dojmove i vratiti ih uobličene i definirane na zajedničkom sagledavanju koje će biti upriličeno u trećem dijelu. Primjeri grupnog rada temelje se na terapijskom iskustvu predavača u nedirektivnom radu s djecom osnovnoškolske dobi, koji se odvijao od 1995. do 2020. godine, kada je zbog epidemioloških mjera grupni rad zaustavljen.

Grupni terapijski rad s djecom autističnog spektra odvijao se od 2012. sve do 2023. Bit će prikazane specifičnosti i razlike u terapijskom pristupu koje se odnose na rad s djecom u autističnom spektru.

Interaktivni feedback treći je dio rada koji podrazumijeva razmatranje dojmova i pojašnjenja terapijskih postupaka. Nakon sumacije dojmova koje su grupe definirale u drugom dijelu rada, u ovom dijelu će ti dojmovi biti raspravljani zajedničkim sagledavanjem. Cilj je u zajedničkom razmatranju povezati teorijske osnove s kojima su polaznici upoznati i osnovne koncepte psihoterapijskog rada kako bi se na što jasniji način prikazale odrednice edukacijskih procesa i supervizijskog rada koji su pretpostavka da bi se pristupilo samostalnom terapijskom radu s djecom. Isto tako, cilj je na osnovi stečenih uvida osposobiti polaznike za savjetodavni rad i usmjeravanje roditelja i djece prema daljnjim mogućnostima terapijskog rada. Posebno važna namjena edukacije jest u lokalnim sredinama zastupanje zdravstvenog prosvjeđivanja u psihološko-duhovnom području, s obzirom na to da su poteškoće koje djeca trpe u svom ranom životnom periodu često dugotrajne, te podrazumijevaju edukaciju roditelja u mogućnostima prihvatanja svog stvarnog djeteta. Takav rad nezaobilazno znači i podršku proradi procesa prilagodbe koju roditelji prolaze u prihvatanju poteškoća koje dijete ima. Zaključno u trećem dijelu cilj je sumirati mogućnosti razumijevanja poteškoća i poremećaja koje djeca trpe u periodu do preadolescencije, kao i mogućnosti podrške roditeljima da bolje shvate poteškoće koje njihovo dijete trpi.

04

Adolescenti

Medicinsko-psihološko-terapeutska i duhovna podrška

PREDAVAČI

Marko Tomičević, dr. med.

Ivana Jurić, mag. psych.

4.1. Kako razumjeti adolescenta, prepoznati njegove potrebe i biti mu podrška? – Psihološka, terapeutska i duhovna perspektiva

Naziv radionice: Normalni i patološki razvoj u adolescenciji: Kliničke spoznaje, prepoznavanje psihičkih poremećaja kod mladih i smjernice za upućivanje ka psihijatrijskoj skrbi u svakodnevnoj pastoralnoj praksi (14. – 24. godina)

S obzirom na stručnu pozadinu predavača, specijalista psihijatrije i subspecijalista dječje i adolescentne psihijatrije s dugogodišnjim kliničkim iskustvom, radionica je osmišljena kao stručni i prosvjetiteljski most između suvremene kliničke dječje i adolescentne psihijatrije, psihodinamske teorije i svakodnevne pastoralne prakse. U radu s populacijom mladih od 14. do 24. godine, pastoralni djelatnici često predstavljaju prve odrasle osobe od povjerenja kojima se mladi obraćaju u stanjima zbunjenosti, unutarnjeg nemira ili patnje. Međutim, bez razumijevanja složenih neurobioloških, fizioloških i psihodinamskih promjena, lako može doći do zamjene kliničke psihopatologije za uobičajeni mladenački bunt ili, suprotno, do previda ozbiljnog sloma razvojnog procesa.

Za tu potrebu potrebno je detaljno definirati pojam adolescencije te raščlaniti specifičnosti podrazdoblja adolescencije te konceptualizirati fenomene koji se pojavljuju u suvremenom društvenom okruženju:

- Rana i srednja adolescencija (14. – 18. godina): mlada osoba se u tom razdoblju fokusira na tjelesne i hormonalne promjene puberteta te

započinjanje procesa „druge individuacije“ i separacije od primarnih objekata (roditelja). Potrebno je znati procijeniti klinički značaj adolescentnog „nemira“ (turmoil) ili „pobune“, pri čemu je potreban i psihodinamski uvid da i naizgled „mirni“ adolescenti, koji se nikada ne pobune, mogu biti u ozbiljnom psihičkom riziku. Ovdje se može staviti poseban naglasak na manifestacije unutarnjeg nemira kroz promjene doživljaja vlastitog tijela, promjene stila, manifestacije acting out i acting in reakcija, odnosno na samoozljeđivanje, poremećaji hranjenja i sl. Uloga grupe vršnjaka postaje izuzetno važna u premošćivanju pratećeg procesa žalovanja za djetinjstvom i doživljaja usamljenosti.

- Kasna adolescencija i „nadolazeća odraslost“ (18. – 24. godine): ranije su teorije stavljale kraj adolescencije do otprilike 21. god, no nove teorije to razdoblje produljuju sve do postadolescencije i mlađeg odraslog doba u smislu prelaska, tranzicije iz ranijeg u novo razvojno doba. To je razdoblje konsolidacije spolnog identiteta, integracije selfa i prelaska u odraslu dob. Kako je već rečeno, u današnjem posttradicionalnom i individualiziranom društvu, ovo se razdoblje znatno produžilo (stvarajući tzv. „maturacijski jaz“ između biološke i sociološke odraslosti), pri čemu klasično poimanje fiksiranog identiteta ustupa mjesto kontinuiranom procesu „subjektivizacije“ ili „postajanja subjektom“. Klinički je ključno prepoznati dekompenzacije u ovoj dobi, kada se javlja najveća učestalost težih psihijatrijskih poremećaja i kriza identiteta.

Glavni cilj edukacije jest pružiti pastoralnim djelatnicima uvid u kliničke alate i prepoznavanja „crvenih zastavica“ (red flags) za razlikovanje uobičajenih razvojnih oscilacija raspoloženja od kliničkih poremećaja te ih kroz iskustveni rad poučiti kako adekvatno pružiti empatičnu podršku bez osude, uz uspostavljanje jasnih granica vlastite uloge i pravovremenog upućivanja mlade osobe ka dječjem i adolescentnom psihijatru.

1. Stručno predavanje i klinički uvid: Teorijski okvir i neurobiologija. Predavanje pruža uvid u neurobiologiju adolescentnog mozga i kliničke slike najčešćih psihičkih poremećaja. Objašnjavaju se diferencijalno-dijagnostičke razlike između razvojnih i duhovnih kriza

u odnosu na klinička stanja (npr. opsesivno-kompulzivni poremećaj s religioznim tematskim sadržajem vs. autentična duhovna traženja).

2. Interaktivne radionice: Rad u parovima i/ili malim grupama.

Kroz rad u parovima polaznici uvježbavaju tehnike komunikacije u kriznim situacijama (npr. razgovor s adolescentom koji iskazuje pasivna suicidalna razmišljanja ili razgovor s mladom osobom u stanju panike). Rad u grupama (male grupe s predstavnikom, fish bowl) fokusira se na ulogu pastoralnog djelatnika kao sigurne i stabilne odrasle osobe koja pruža podršku bez stigmatizacije.

3. Rad na slučajevima iz prakse: Case Study rasprava.

Analiziraju se stvarni klinički slučajevi iz moje dječje i adolescentne psihijatrijske prakse (npr. 15-godišnjakinja s tajnim samoozljeđivanjem i drastičnim padom školskog uspjeha; 21-godišnji student u stanju manične dekompenzacije ili postupnog socijalnog povlačenja). Formirane grupe identificiraju ključne simptome, procjenjuju hitnost i definiraju korake usmjeravanja.

4. Interaktivne vježbe i simulacije: Role-play i deeskalacija.

Kroz simulativne prikaze scenarija (npr. suočavanje s izrazito agitiranim ili potpuno mutističnim mladim pacijentom/vjernikom), polaznici uče deeskalacijske vještine, prepoznavanje vlastitih emotivnih reakcija (kontratransfer) i očuvanje profesionalnih granica u sklopu pastoralnog rada.

5. Evaluacija i stručni feedback: Završni blok i trijažni algoritam.

Stručni feedback na kraju nastavnog bloka posvećen je rekapitulaciji naučenog, analizi pitanja polaznika te uspostavljanju jasnog protokola: „Kada pratiti, kada konzultirati roditelje, a kada odmah uputiti na hitnu psihijatrijsku opservaciju“.

4.2. Biti uz adolescenta: razvojni, psihoterapijski i duhovni pogled

Adolescencija je razdoblje velikih razvojnih promjena – tjelesnih, neurobioloških, emocionalnih, socijalnih i duhovnih. Istodobno, to je vrijeme intenzivnog oblikovanja identiteta, potrebe za autonomijom,

propitivanja autoriteta, odnosa s vršnjacima i traženja odgovora na pitanja smisla, pripadanja i vlastite vrijednosti. Za pastoralne djelatnike, teologe, vjeroučitelje i druge stručnjake koji rade s mladima, razumijevanje tih procesa može biti temelj kvalitetnijeg odnosa i sigurnije podrške adolescentu.

Sadržaj ovog izlaganja usmjeren je na integrirani pogled na adolescenta, povezujući spoznaje razvojne psihologije, mentalnog zdravlja i psihoterapije s pastoralnim i duhovnim pristupom.

U predavanju će se obraditi ključne karakteristike adolescencije: razvoj mozga i emocionalne regulacije, razvoj identiteta i samopoštovanja, potreba za autonomijom i pripadanjem, utjecaj vršnjaka i društvenih mreža te razvoj moralnosti, vrijednosti i duhovnosti.

Kroz radionički način rada u paru i manjim grupama sudionici će imati priliku promišljati vlastite susrete s adolescentima: Što mi mlada osoba zapravo pokušava reći svojim ponašanjem? Kako slušati bez brzog davanja savjeta? Kako postaviti granicu, a istodobno sačuvati odnos? Kako razgovarati o osjetljivim temama poput mentalnog zdravlja, seksualnosti, obiteljskih odnosa, vjere, sumnje i smisla? Kako komunicirati s adolescentom na razumljiv, prihvaćajući i razvojno primjeren način?

Sudionici će imati priliku promišljati kako stečeno znanje primijeniti na konkretne situacije iz pastoralnog i odgojnog rada. Kroz primjere iz prakse te analizu slučaja promatrat ćemo potrebe adolescenata, rizične i zaštitne čimbenike, ulogu obitelji i vršnjaka, mogućnosti pastoralne intervencije te situacije kada je potrebno uključiti druge stručnjake. Sudionici će kroz interaktivne igre i iskustvene vježbe imati priliku iz perspektive adolescenta iskusiti određene komunikacijske situacije. Osim usvajanja informacija, cilj izlaganja biti će razvoj praktičnih vještina: slušanja, postavljanja pitanja, prepoznavanja emocija, stvaranja povjerenja i reagiranja u situacijama kada se pojavi ozbiljnija teškoća.

Poseban dio bit će posvećen odnosu psihološke i duhovne podrške. Duhovnost može biti važan izvor smisla, nade, pripadanja i otpornosti. Međutim, ovdje je potrebno razlikovati podržavajući duhovni pristup od situacija u kojima se psihološka teškoća površno i često pogrešno sagledava isključivo kao duhovni problem. Cilj je razvijati suradnju

između pastoralnih i stručnjaka za mentalno zdravlje, uz uzajamno poštivanje kompetencija i granica, na dobrobit adolescenata i mladih osoba.

U završnom djelu edukacijskog bloka predviđena je i kratka refleksija i povratna informacija sudionika koji će imati priliku izdvojiti najkorisniji dio izlaganja, sadržaj koji će moći primijeniti u vlastitom radu te pitanja ili situacije koje su prostor daljnjeg učenja i razvoja. Na taj način će edukacija završiti prijenosom sadržaja iz teorije u konkretnu pastoralnu praksu.

05

Bračni parovi

Dinamike bračnih parova – predbračni odnosi – brak – zajednički život – roditeljstvo – starenje

PREDAVAČI

Suzana Matošević, dipl. teol.

Elizabeta Matuzović, dipl. teol.

Martina Šimunić, prof. filoz. i rel. kul.

5.1. Dinamika bračnih odnosa: od očekivanja do krize

Brak je odnos koji se tijekom vremena mijenja i razvija, jer supružnici u brak ne ulaze samo sa svojim željama i očekivanjima, nego i s osobnim iskustvima, obrascima odnosa koje su usvojili u primarnoj obitelji, emocionalnim potrebama, vrijednostima, uvjerenjima i načinima suočavanja s teškoćama.

Zbog toga se teškoće u bračnom odnosu ne mogu promatrati samo kao posljedica jednog konkretnog problema, nego u širem kontekstu osobnog i partnerskog razvoja. Edukacija će se usmjeriti na razumijevanje bračnog odnosa od njegova nastanka do mogućih razdoblja krize. Polazište će biti pitanje što nas privlači drugoj osobi i zbog čega bismo upravo nju, odnosno koji su svjesni, a koji manje osviješteni motivi ulaska u brak. Razmatrat će se očekivanja koja partneri donose u brak, idealizacija partnera i odnosa, iskustva iz primarne obitelji te načini na koje se raniji obrasci mogu prenijeti u bračni odnos. U tom će se kontekstu koristiti spoznaje teorije privrženosti, obiteljske systemske teorije te pristupa Imago partnerskoj terapiji.

Posebna pozornost bit će posvećena svakodnevnoj dinamici bračnog odnosa: komunikaciji, izražavanju potreba i emocija, razlikama među partnerima, načinu rješavanja sukoba, ponavljajućim konfliktima i postupnom emocionalnom udaljavanju. Polaznicima će se približiti spoznaje suvremenih istraživanja bračnih odnosa, o obrascima komunikacije, konfliktima i čimbenicima koji pridonose stabilnosti ili narušavanju odnosa, te o emocionalnoj povezanosti partnera.

U drugom dijelu edukacije obrađivat će se primjeri koje često dovode do ozbiljnog narušavanja bračnog odnosa: ljubomora i potreba za kontrolom, narušeno povjerenje, nevjera, emocionalna povezanost s trećom osobom, dugotrajno emocionalno udaljavanje te različiti oblici bračnih kriza. Posebno će se razmatrati razlika između uobičajenog bračnog konflikta i situacija u kojima postoji nasilje. Nasilje se neće promatrati kao teži oblik bračnog sukoba, nego kao zaseban problem koji zahtijeva jasnu procjenu sigurnosti, granica i odgovarajuće stručne pomoći.

Edukacija će povezati psihološku i pastoralnu perspektivu. Kao temelj za promišljanje braka i bračne ljubavi koristit će se crkveni dokumenti, osobito *Gaudium et spes*, *Familiaris consortio* i *Amoris laetitia*. Posebno će se uzeti u obzir pastoralni naglasak na praćenju supružnika, slušanju, razlučivanju i pružanju podrške u različitim životnim okolnostima. Polaznicima će se stoga pomoći razumjeti što pastoralni djelatnik može učiniti, gdje su granice njegove uloge te kada i kako uključiti bračnog i obiteljskog savjetovatelja, psihologa, psihoterapeuta ili druge stručnjake.

Rad će biti izrazito interaktivan i usmjeren na primjenu znanja u pastoralnoj praksi. Uz kraća teorijska izlaganja koristit će se rad u paru i manjim skupinama, iskustvene i interaktivne vježbe, analiza konkretnih slučajeva iz pastoralne prakse, igra uloga i zajedničko promišljanje. Polaznici će dobiti priliku prepoznati različite obrasce bračne dinamike i vježbati načine reagiranja u situacijama s kojima se mogu susresti u župi, bračnim susretima, razgovoru sa supružnicima ili u drugim oblicima pastoralnog rada. Poseban naglasak bit će na prepoznavanju problema, kvaliteti prvog razgovora, postavljanju granica i upućivanju prema odgovarajućoj stručnoj pomoći, a ne na tome da pastoralni djelatnik preuzima ulogu terapeuta.

Edukacija će završavati kratkim osvrtom i povratnom informacijom polaznika o obrađenim sadržajima, korisnosti pojedinih metoda te pitanjima koja su se tijekom rada otvorila. Cilj je osnažiti pastoralne djelatnike za kompetentnije, osjetljivije i odgovornije praćenje bračnih parova, uz uvažavanje složenosti bračnih odnosa i važnosti interdisciplinarne suradnje.

Polazišta i literatura uključuju crkvene dokumente (*Gaudium et spes*, *Familiaris consortio*, *Amoris laetitia*), teoriju privrženosti (J. Bowlby; M. Mikulincer i P. R. Shaver), obiteljsko-sistemske perspektive (M. Bowen; S. Minuchin), *Imago* pristup (H. Hendrix i H.

LaKelly Hunt), emocionalno fokusiranu terapiju parova (S. Johnson), istraživanja bračnih odnosa i komunikacije (J. Gottman i J. Gottman), literaturu o nevjeri (S. Glass; E. Perel), kao i drugu relevantnu literaturu i istraživanja o ljubomori, bračnim krizama i nasilju u partnerskim odnosima.

5.2. Bračni par u odnosu na roditeljski par – sličnosti i razlike

Cilj ovog tematskog bloka u okviru edukacije jest pružiti pastoralnim djelatnicima i ostalim sudionicima dublji stručni i terapijsko-dijagnostički uvid u specifičnu dinamiku prelaska s bračnog na roditeljski par te prepoznavanje rano aktiviranih trauma koje nerijetko narušavaju bračni savez.

Rođenje djeteta predstavlja normativnu krizu obiteljskog sustava u kojoj dolazi do masivne reorganizacije uloga, strukture i granica. Dok se u pastoralnoj praksi često naglašava sakramentalna i vrijednosna dimenzija braka, terapijska perspektiva omogućuje uvid u unutrašnje psihodinamske mehanizme koji nastupaju kada usmjerenost na dječju skrb nadjača dijadnu povezanost partnera. U toj tranziciji dolazi do prirodnog pomaka težišta sa subjekta partnerstva na objekt skrbi, pri čemu se bračni par nerijetko instrumentalizira u isključivo roditeljski tim ili logističku jedinicu. Kada se granice između bračnog i roditeljskog podsustava naruše, nastaje rizik od stvaranja simbiotskih saveza (najčešće između primarnog skrbnika i djeteta), dok se drugi partner potiskuje na periferiju, što rezultira osjećajem napuštenosti, afektivnom distanciranošću i postupnom erozijom fizičke i emocionalne intimnosti.

Posebno osjetljivo područje, koje od stručnjaka zahtijeva visoku razinu senzibiliziranosti i razumijevanja, jest pojava reaktivacije ranih relacijskih trauma u trenutku ulaska u roditeljsku ulogu. Dolazak novorođenčeta djeluje kao snažan psihološki okidač: djetetova potpunost u ovisnosti, plač, nesigurnost ili afektivni izljevi neizbježno aktiviraju nesvjesne sadržaje i vlastite primarne obrasce privrženosti obaju roditelja. Nerazjašnjene relacijske povrede, iskustva zanemarivanja, parentifikacije ili prekomjerne kontrole iz djetinjstva izranjaju na površinu te se nesvjesno projektiraju na partnera ili dijete. Terapijski gledano, u trenucima visoke preplavljenosti i stresa, roditelji nemaju pristup odraslim kapacitetima selfa, već reagiraju iz

pozicije vlastitog ozlijeđenog unutrašnjeg djeteta. Ta nesvjesna reaktivacija dovodi do intergeneracijskog prijenosa trauma i pojačava disfunkcionalne interakcijske petlje u kojima partneri ulaze u obrasce napada i povlačenja. Kako bi pastoralni djelatnici unutar edukacije usvojili ne samo teorijska znanja, nego i dubinski iskustveni uvid, metodologija rada u ovom dijelu radionica snažno se oslanja na strukturirani rad na sebi i iskustveno učenje:

- Vođene meditacije i imaginativne vježbe: Kroz vođenu vizualizaciju i somatsko usmjeravanje pažnje, sudionici prolaze kroz proces prepoznavanja vlastitih emocionalnih okidača i ranjivosti. Ova iskustvena komponenta omogućuje sudionicima da iz prve ruke osjete kako potisnuti sadržaji iz vlastitog djetinjstva oblikuju obrambene reakcije u odrasloj dobi.
- Iskustvene vježbe u parovima (dijadni rad): Sudionici kroz vježbe u parovima (simulirajući parove ili radeći na vlastitim relacijskim dinamikama) prakticiraju tehnike dubokog i suosjećajnog slušanja bez osuđivanja, prepoznajući razliku između reaktivne komunikacije i izražavanja autentičnih potreba unutar bračnog podsustava.
- Genogram i analiza transgeneracijskih obrazaca: Praktičan rad na mapiranju obiteljskog stabla kroz koji se identificiraju ponavljajući obrasci privrženosti, obiteljske tajne i neprorađene traume koje se s generacije na generaciju prenose na roditeljski i bračni odnos.
- Simulacije i analize terapijskih slučaja: Kroz igranje uloga i analizu konkretnih situacija iz praktičnog rada, sudionici uče prepoznavati trenutke kada u komunikaciji para govori unutrašnje ozlijeđeno dijete, čime razvijaju dijagnostičku oštrinu i empatijski kapacitet.

Interdisciplinarni pristup obogaćuje pastoralnu skrb time što pastoralnim djelatnicima daje alate za prepoznavanje granica vlastitog djelovanja te razumijevanje kada je obiteljima uz pastoralni razgovor i duhovnu podršku potreban i uput u specijalizirani psihoterapijski tretman. Kroz diferencijaciju pojmova bračnog podsustava i roditeljskog podsustava, edukacija osnažuje pastoralne djelatnike da usmjeravaju parove prema očuvanju bračnog saveza kao temeljne

baze obitelji, te im omogućuje da kroz vlastito iskustveno iskustvo rada na sebi postanu suosjećajni i učinkovitiji pratitelji na putu obiteljskog iscjeljenja.

5.3. Biopsihosocijalni i pastoralni okvir treće dobi

Naše stanovništvo ubrzano stari. Udio stare populacije (65+) u Hrvatskoj je dosegnuo gotovo 23% ukupnog stanovništva, prema najnovijim procjenama Državnog zavoda za statistiku. Očekivano trajanje života u Hrvatskoj uspješno se oporavilo nakon pandemijskih padova i u prosjeku iznosi 79,5 godina (oko 82,3 godine za žene te 76,5 godina za muškarce). S druge strane, u pozadini tog produženja života krije se ključni javnozdravstveni i psihološki problem: zdravi životni vijek nakon 65. godine u Hrvatskoj među najkraćima je u Europskoj uniji. Glavni uzrok ovog jaza leži u iznadprosječnom pobolijevanju od kroničnih bolesti koje su često preventivne, sprječive i izlječive. Ovaj podatak implicira da naši stariji sugrađani u mirovinu i kasnu životnu dob ulaze s ranim teretom tjelesne nemoći, boli i funkcionalnih ograničenja. Tjelesna bolest u trećoj dobi nikada nije samo tjelesna – ona narušava autonomiju, smanjuje osjećaj dostojanstva, ograničava socijalne kontakte i postaje izravan okidač za psihičku patnju.

S druge strane, starenje nije bolest i ono se ne događa samo ljudima iznad 65 godina. Ono je univerzalan, neprekidan i nezaustavljiv biološki proces koji počinje od začeca. Kada pastoralni djelatnik razumije starenje kao cjeloživotni proces on prestaje stariju osobu osjećati kao „teret“ ili „odvojenu skupinu“. Starost je, slikovito rečeno, odredište tog cjeloživotnog putovanja ili kruna života, kako starost naziva Sveti Ivan Pavao II u svom Pismu starijim osobama. Ulazak u treću dob donosi duboke promjene u socijalnom statusu (umirovljenje, gubitak primarnih uloga, sužavanje socijalne mreže) i suočavanje s gubicima. Sudionici će naučiti kako prepoznati pati li osoba. Ovaj tematski blok usmjeren je na dubinsko razumijevanje starenja kao dinamike cjeloživotnih promjena koje transformiraju pojedinca na biološkoj, psihološkoj, socijalnoj i duhovnoj razini. U fokusu rada je prepoznavanje ključnih kriza uloga i identiteta koje započinju u srednjoj dobi, a kulminiraju nakon 65. godine života.

Sudionici će steći uvid u specifične tranzicijske faze, uključujući gubitak profesionalnog identiteta pri odlasku u mirovinu, promjene obiteljske dinamike (poput sindroma praznog gnijezda) te suočavanje s akumuliranim gubicima zdravlja i bliskih osoba. Poseban naglasak stavljen je na razlikovanje normativnog kognitivnog usporavanja i razvoja životne mudrosti od patoloških stanja te na egzistencijalnu potrebu starijih osoba za integracijom vlastite životne priče i traganjem za dubljim smislom proživljenoga. Cilj bloka je senzibilizirati i stručno osposobiti pastoralne djelatnike za pravovremeno prepoznavanje specifičnih potreba starijih osoba. Kroz edukaciju se usvajaju vještine jasnog razgraničavanja prirodnih procesa sazrijevanja od psiholoških i duhovnih kriza, poput kliničke depresije, anksioznosti i socijalne izolacije. Krajnji je cilj osnažiti sudionike za promicanje koncepta aktivnog i uspješnog starenja u svakodnevnom pastoralnom radu.

Metodologija rada kombinira teorijski okvir utemeljen na suvremenim demografskim i javnozdravstvenim podacima s intenzivnim, iskustvenim učenjem. Kroz interaktivne vježbe vizualizacije (poput ledolomca „Vremenska kapsula“), analizu konkretnih slučajeva iz prakse (case study) te refleksivni rad u grupama, sudionici će dekonstruirati stereotipe o starenju, razviti duboku empatiju i sukreirati primjenjive, holističke modele psihološko-pastoralne podrške na terenu. klinička depresija u starijoj dobi prepoznaje se i liječi u manje od 20% slučajeva. Zašto? Zato što okolina, obitelj, pa i sami zdravstveni djelatnici, simptome depresije – poput povlačenja, apatije, gubitka apetita ili umora – prečesto i pogrešno pripisuju tjelesnim bolestima ili ih otpisuju kao „normalan dio starenja“. Stariji ljudi tako pate u tišini i izolaciji.

Cilj ovog bloka posvećenog temi starenja je senzibilizirati i stručno osposobiti pastoralne djelatnike za prepoznavanje specifične dinamike treće životne dobi. Kroz jasno razgraničavanje bioloških procesa od kronoloških životnih faza, sudionici dobivaju uvid nužan za pravovremeno prepoznavanje potreba starijih osoba, odvajajući prirodne procese sazrijevanja od psiholoških i duhovnih teškoća poput depresije, izolacije i gubitka smisla.

06

Rastavljeni i razvedeni

Osobne i relacijske dinamike rastavljenih i razvedenih, te ponovno vjenčanih – teološko-terapeutski pristup

PREDAVAČI

Vedrana Blašković, mag. theol.

mr. sc. Tanja Popec, mag. theol.

6.1. Osobne i relacijske dinamike rastavljenih, razvedenih i ponovno vjenčanih osoba – teološko-terapeutski pristup

Edukacijski blok namijenjen je pastoralnim djelatnicima koji se u župnim zajednicama susreću s rastavljenim i razvedenim roditeljima, osobama u novim brakovima i partnerskim zajednicama te djecom koja žive između dvaju domova i različitih obiteljskih sustava. Cilj je sudionicima približiti složenost emocionalnih i relacijskih procesa koji prate rastavu, razvod i oblikovanje nove obitelji te razvijati razumijevanje i empatičan pastoralni pristup.

Predavanje

U predavačkom dijelu rastava će se predstaviti kao proces koji, osim prestanka partnerskog odnosa, obuhvaća gubitak dotadašnjega obiteljskog identiteta, promjene roditeljskih uloga, reorganizaciju svakodnevice te suočavanje s tugom, ljutnjom, krivnjom, sramom, osamljenošću i neizvjesnošću. Posebna će se pozornost posvetiti razlikovanju partnerskog odnosa, koji može završiti, od roditeljskog odnosa, koji se zbog potreba djeteta mora nastaviti i oblikovati na nov način.

Sudionici će se upoznati s negativnim interakcijskim ciklusima bivših partnera te emocijama i potrebama koje se često kriju iza optuživanja, povlačenja, potrebe za kontrolom ili međusobnog omalovažavanja. Objasnit će se i specifičnosti ponovno sastavljenih obitelji, u kojima se odnosi, pripadnost, autoritet i bliskost razvijaju postupno.

Teološko-terapeutski pristup naglasit će dostojanstvo svake osobe, važnost istine i odgovornosti, ali i potrebu da pastoralni susret ne započinje osudom, nego slušanjem i razumijevanjem konkretne životne priče.

Rad u paru i manjim grupama

Kroz rad u paru i manjim grupama sudionici će istraživati iskustvo roditelja i djeteta nakon rastave. Razmatrat će što dijete može osjećati dok prelazi iz jednoga doma u drugi, kako doživljava napetost među roditeljima te na koje načine može biti izloženo sukobu lojalnosti, pritisku da bira stranu ili potrebi da štiti osjećaje odraslih.

Sudionici će razlikovati vidljivo ponašanje od emocija i potreba koje se nalaze ispod njega. Zadatak neće biti traženje krivca, nego razvijanje sposobnosti sagledavanja situacije iz više perspektiva i oblikovanja empatičnoga pastoralnog odgovora.

Rad na slučajevima iz prakse

Na primjerima iz pastoralne i savjetodavne prakse obrađivat će se situacije poput pripreme djeteta rastavljenih roditelja za sakramente, neslaganja roditelja oko sudjelovanja u župnim događanjima, povjeravanja djeteta vjeroučitelju, dolaska ponovno vjenčane osobe u župnu zajednicu te pokušaja jednoga roditelja da pastoralnog djelatnika uključi u savez protiv drugoga roditelja.

Sudionici će promišljati što osoba u određenoj situaciji vjerojatno osjeća i treba, kako započeti razgovor, koje rečenice mogu pomoći, a koje dodatno povrijediti te gdje završava pastoralna uloga i počinje potreba za stručnom pomoći.

Interaktivne vježbe

Interaktivnim vježbama zamjene perspektive i kratkim igranjem uloga sudionici će isprobati razgovor s djetetom, povrijeđenim roditeljem ili osobom koja se zbog svoje životne situacije osjeća udaljenom od Crkve. Poseban naglasak bit će na riječima koje izražavaju prihvatanje, zanimanje i poštovanje, bez umanjivanja odgovornosti ili složenosti situacije.

Feedback na kraju bloka

Na završetku će sudionici izdvojiti najvažniji osobni uvid, prepoznati jednu dosadašnju pastoralnu pretpostavku koju žele preispitati te oblikovati jedan konkretan korak koji mogu primijeniti u svojoj župnoj zajednici. Završni feedback poslužit će za provjeru razumijevanja, razmjenu iskustava i povezivanje sadržaja s konkretnim pastoralnim djelovanjem.

6.2. Osobne i relacijske dinamike rastavljenih i razvedenih: Teološko-terapeutski pristup u pastoralnom savjetovanju

Smjernice prema cilju

U edukaciji pastoralnih djelatnika važnu ulogu ima način kako pristupaju rastavljenima i razvedenima. Praksa pokazuje raskorak između načela i stvarne situacije osoba koje se nađu u tom iskustvu. I ne iscrpljuje se samo u sakramentalnim pitanjima. Cilj ovog dijela je „ući u cipele“ osobe (vjernika) koja prolazi kroz proces rastave, potpisala je razvod i/li živi u civilnom braku, a duhovno je u raskoraku između uvjerenja i vjerničke prakse. Naše polazište su osobe koje se nalaze u rekonstrukciji vlastitog života nakon bračnog sloma, proživljavaju životnu patnju i krizu identiteta. Savjetovatelj pritom nije sudac, već suputnik. Kako učiniti odmak od legalizma i osude, te razviti autentičnu pastoralnu empatiju prateći ranjene supružnike u njihovom teškom razdoblju života? Možemo se složiti s tvrdnjom:

„Moramo mijenjati paradigmu: umjesto da svu pozornost posvećujemo institucionalnim pitanjima braka u odnosu na Crkvu (valjanost braka, pristup sakramentima), moramo u središte pozornosti staviti osobu koja zbog propasti svojega braka pati i traži pomoć“⁴¹. Crkva ne smije zamijeniti ontološku vrijednost i egzistencijalnu bol ljudske osobe pravnim i institucionalnim formalizmom. Papa Franjo to će nazvati suputništvom, praćenjem tih osoba kako se zbog doživljenog brodoloma ne bi osjećale isključene ili napuštene: „Crkva će svoje članove – svećenike, redovnike i vjernike laike – morati uvesti u to, umijeće praćenja drugoga“, kako bi svi

naučili izuti svoje sandale pred svetim tlom drugoga (usp. Izl 3,5). Ritam toga praćenja mora biti odmjeren i ohrabrujući, odražavajući našu bliskost i pogled pun poštovanja i suosjećanja, koji ujedno ozdravlja, oslobađa i potiče rast u kršćanskom životu“².

Metodološki okvir

Program se temelji na sinergiji teologije i logoterapije koje u ovom kontekstu itekako mogu biti komplementarne. Na poseban način se to odnosi na apostolsku pobudnicu pape Franje „Amoris Laetitia“ koji nam u VIII. poglavlju nudi logiku pomoći: evanđeosko milosrđe, pastoralno razlučivanje i integraciju. Logoterapija, pak, koristi alate egzistencijalne analize za aktivaciju noetičke (duhovne) dimenzije čovjeka. Kroz transformaciju tragičnog trijasa (patnja, krivnja, gubitak), program pomaže osobi aktivirati prkosnu snagu duha i otkriti vrijednosti stava, te novi smisao unatoč slomljenom životnom planu. Čovjek u krizi rastave braka nije problem koji „administrativno“ treba riješiti, nego „sveto tlo“ pred kojim zastajemo sa strahopoštovanjem. Iz suputništva s takvom osobom prepoznat će se trenutak kada će osoba u krizi prijeći iz faze proživljavanja traumatskog šoka u fazu otkrivanja vrijednosti i novog smisla.

Tematski moduli

1. Fenomenologija rastave braka – kroz što prolazi osoba u konkretnoj egzistencijalnoj boli? Prvi susret bez osude, dodir konkretne boli, umijeće slušanja.
2. Vjernik na raskrižju – iskustvo osoba u napetosti između zakona i življene stvarnosti.
3. Duhovni izazovi ponovno civilno vjenčanih osoba – kako ih pratiti u ovom obliku života?
4. Ima li žrtva zbog Sakramenta ženidbe granice – postoji li granica trpljenja, i kako razlučiti sebedarje od neurotičnog mazohizma u slučajevima zlostavljanja? Ili je sve samo strah?
5. Logoterapijsko traženje smisla – promjena od krivnje prema preuzimanju odgovornosti i promjeni stajališta. Viktor Fankl će o tome reći: „Kada više nismo u stanju promijeniti situaciju, izazvani smo promijeniti sebe.“

6. Sinergija teologije i logoterapije – u čemu se mogu susresti i pomoći? Dok teolog osvjetljava sakramentalnu dimenziju, milost i opraštanje, logoterapeut pomaže u aktivaciji ljudskih duhovnih resursa (savjest, sloboda, odgovornost) za nadilaženje psihološke krize.
7. Društveno i medijsko otvaranje teme – skinuti stigmatu s činjenice da se rastava i razvod događaju i katolicima. Postoje li savršene katoličke obitelji?
8. Preventiva i katekumenat za brak – jesu li dovoljni zaručnički tečajevi ili možemo učiniti više? Suputništvo sa zaručnicima i mladim supružnicima.

Interaktivni dio

Ova praktična pitanja obradit ćemo i kroz iskustvene radionice – vježbe „empatičkog hoda“ i studije slučaja sa željom podsjetiti pastoralne djelatnike da iza svake kanonske odredbe (zapreke) ili ženidbene parnice stoji konkretno ljudsko srce u potrazi za smislom i prihvaćanjem.

¹ GRBAC, Josip, Rastavljeni i ponovno civilno vjenčani: stanje i perspektive, Bogoslovska smotra 85 (2015.), str. 782.

u:

² Papa Franjo, Apostolska pobudnica „Evangelii gaudium“ (2013.), br. 169.

07

Obitelj i sistemi u društvu

Komunikološko-medijsko-sistemska-terapeutski pristup

PREDAVAČI

dr. sc. Karlo Šimek, mag. theol., mag. psych.
prof. dr. sc. Igor Kanižaj, mag. nov.

7.1. Teme predavanja

- Sistemski pristup obitelji i intervju s članovima obitelji
- Izrada i interpretacija genograma
- Strukturalni pristup obitelji (granice i uloge)
- Kratak pristup usmjeren na rješenje
- Model rijeke života u radu s obiteljima
- Skulptura obitelji: skulptura problema i skulptura rješenja (istraživanje emocija i odnosa)
- Obiteljski poredak (istraživanje obiteljskih odnosa pomoću heuristika: izvorni poredak, pripadnost i isključenje, ravnoteža između davanja i primanja)
- Alati umjetne inteligencije i mentalno zdravlje obitelji: dobrobiti i rizici

Od polaznika se očekuje aktivno sudjelovanje u individualnom i grupnom radu te u radu u parovima.

7.2. Izloženost djece i mladih medijima i društvenim mrežama

U sklopu predavanja predstaviti ćemo najnovije podatke o izloženosti društvenim mrežama djece i mladih, s posebnim osvrtom na brojne izazove koje susrećemo kod neumjerenog korištenja s naglaskom na rizični sadržaj, temeljem najvećeg europskog istraživanja o medijskim navikama djece i mladih EU Kids Online. Predavanje će se temeljiti na

podacima koji opisuju medijske navike djece i mladih u Hrvatskoj. Ukratko će biti opisane razlike između društvenih mreža i platformi, prednosti i nedostaci korištenja svake mreže (TikTok, Instagram, Facebook, Snapchat, YouTube), primjerenost korištenja za određeni uzrast, kao i dokazane razlike u motivaciji i korištenju kod djevojčica u odnosu na dječake.

Opisat ćemo glavne karakteristike rizičnog ponašanja te objasniti aktivnosti kojima pastoralni djelatnici mogu provoditi preventivne radionice s djecom. Poseban naglasak u predavanju bit će na obilježjima elektroničkog nasilja (eng. cyberbullying), kao oblika koji se može susresti u gotovo svim osnovnim i srednjim školama u RH. Odgovorit ćemo i na konkretna pitanja o tome pod kojima uvjetima zabrane korištenja mobitela mogu donijeti dobre rezultate te koja je uloga roditelja i skrbnika u ovom procesu.

Središnji dio predavanja otvorit će pitanje roditeljskog posredovanja i uloge koju oni imaju u medijskom odgoju svoje djece. Poblize ćemo opisati i objasniti četiri temeljna tipa roditeljskog posredovanja, kao i način njihova prepoznavanja iz perspektive pastoralnih djelatnika. Posebno ćemo naglasiti i opisati čl. 95. iz Obiteljskog zakona koji obvezuje roditelje da nadziru s kim se njihova djeca druže u virtualnom prostoru. Pritom ćemo objasniti osnovne načine kako roditelji i pastoralni djelatnici mogu aktivno pratiti aktivnosti djece i mladih na društvenim mrežama.

U drugom dijelu predavanja opisat ćemo okvir na kojem se temelji rad vodećih društvenih mreža, a opisat ćemo i četiri glavna obilježja ovisničkog dizajna koji je dokazan kod velikih platformi. Na ovaj način Europska komisija poziva na odgovornost vlasnike platformi i regulira njihov rad. Unutar ovoga dijela opisat ćemo radionicu o tome kako funkcionira algoritam TikToka te kako nastaje sadržaj koji se kasnije nudi djeci koja imaju profile na ovoj mreži.

Progovorit ćemo i teorijskom konceptu FOMO (eng. Fear of Missing Out) – koji opisuje koncept straha od propuštanja poruka kao jedan oblik ponašanja u virtualnom prostoru koji se direktno reflektira i na naše međuljudske odnose.

Na poseban način progovoriti o važnosti zaštite privatnosti kod djece i mladih ukazujući na dva glavna obilježja: informacijsku i komunikacijsku privatnost. U ovom dijelu predstaviti ćemo aktivnosti

analize digitalnog traga koji omogućava detaljan uvid u postojeće digitalne navike i vrednovanje podataka i sadržaja koji su djeca i mladi objavili.

Vrlo važan dio predavanja odnosit će se i na krizu interpersonalne komunikacije kod djece i mladih u kontekstu razvoja društvenih mreža. Naglasak će u ovom segmentu biti na oslabljivanje odnosa zbog utjecaja društvenih mreža i umjetne inteligencije, na poseban način u segmentu povjeravanja i traženja pomoći u svakodnevnim situacijama. Oslanjajući se na encikliku pape Lava XIV. Magnifica humanitas u zadnjem dijelu predavanja progovorit ćemo i o izazovima korištenja umjetne inteligencije uz konkretne smjernice za roditelje. Na kraju predavanja donijet ćemo i praktične upute za pastoralne djelatnike u provođenju edukativnih programa s djecom i mladima.

U sklopu predavanja predviđene su sljedeće aktivnosti:

1. Samoanaliza postojećih praksi korištenja društvenih mreža – upitnik Samoanaliza digitalnog traga.
2. Rad u paru u dva navrata.
3. Demonstracija nacrtu dvije praktične radionice.

08

Razumijevanje depresije, anksioznosti i pružanje podrške

Medicinsko-teološko-psihoterapeutski putevi pomoći

PREDAVAČI

prof. dr. sc. Dunja Degmečić, dr. med.
dr. sc. Anita Dučkić Sertić, mag. theol.

8.1. Razumijevanje depresije, anksioznosti i pružanje podrške

Edukacija će se održati kroz predavanje o teorijskim osnovama depresivnih i anksioznih poremećaja te kroz interaktivni rad u malim grupama u sklopu kojih će se teći osnovne teorijske osnove pristupa i komunikacije osoba s depresivnim i anksioznim tegobama.

Kratki opis sadržaja – Depresija i anksioznost spadaju među najčešće mentalne poteškoće današnjice, a pogađaju osobe svih dobnih skupina, zanimanja i životnih okolnosti. Razumijevanje etiologije, kliničke simptomatologije prvi je korak prema pružanju smislene podrške osobama koje se s navedenim tegobama suočavaju.

Što je depresija?

Depresija nije tek prolazna tuga ili loš dan – riječ je o psihičkom stanju koje traje najmanje dva tjedna i značajno utječe na svakodnevno funkcioniranje. Depresiju obilježavaju gubitak interesa za aktivnosti koje su nekad donosile zadovoljstvo, trajan osjećaj praznine ili beznađa, promjene apetita i sna, umor i manjak energije, teškoće s koncentracijom te, u težim slučajevima, osjećaj bezvrijednosti ili misli o smrti. Depresiju je teško shvatiti, osobama u okolini depresivnog bolesnika teško je shvatiti da i osnovne svakodnevne radnje primjerice ustajanje iz kreveta, održavanje

higijene, odgovaranje na poruke depresivnoj osobi mogu predstavljati veliki napor.

Što je anksioznost?

Anksioznost je stanje pojačane budnosti i pretjerane brige koje nadilazi uobičajenu zabrinutost. Anksioznost prati niz tjelesnih simptoma: ubrzan rad srca, napetost u mišićima, nemir, otežano disanje, problemi sa spavanjem, a mogu biti prisutni i napadi panike. Ono što anksiozni poremećaj razlikuje od svakodnevne brige jest intenzitet, trajanje i stupanj u kojem ometa uobičajeno svakodnevno funkcioniranje na svim životnim poljima. Osoba često racionalno zna da je njezina briga pretjerana, ali si ne može pomoći.

Poveznica između depresije i anksioznosti (Anksiozno-depresivni poremećaj)

Depresija i anksioznost često se javljaju zajedno. Dugotrajna anksioznost može iscrpiti osobu do te mjere da razvije depresivne simptome, dok osjećaj bespomoćnosti karakterističan za depresiju može pojačati tjeskobu i brigu. Zbog toga je važno ne gledati na ova stanja izolirano, već razumjeti da se međusobno prepliću i pojačavaju. Razumijevanje depresije i anksioznosti zahtijeva odmak od pojednostavljenih objašnjenja i spremnost da se prizna kompleksnost onoga kroz što osoba prolazi. Pružanje podrške ne znači imati sva rješenja, već biti prisutan, slušati bez osude i poticati na traženje stručne pomoći kada je to potrebno. Upravo takva podrška, iako naizgled mala, često čini najveću razliku u oporavku. Edukaciju ćemo započeti sa predavanjem o teorijskim osnovama anksioznosti i depresije, te ćemo nakon toga organizirati rad u manjim grupama i vježbati komunikaciju s depresivnim i anksioznim osobama.

8.2. Vjera, patnja i mentalno zdravlje u pastoralnoj praksi

Psihijatrijski, psihoterapijski i duhovni putevi pomoći

Sažetak

Pastoralni djelatnici u svojem se radu susreću s osobama koje prolaze kroz različite životne krize, emocionalne teškoće, gubitke, depresivna

i anksiozna stanja te iskustva u kojima se psihološka patnja isprepliće s pitanjima vjere, smisla i odnosa s Bogom. Istodobno, zahtjevnost pastoralnog rada može utjecati i na mentalno zdravlje samih pastoralnih djelatnika. Stoga je za kvalitetno pastoralno djelovanje važno razvijati sposobnost prepoznavanja psihičkih teškoća, poznavati granice vlastite uloge te znati kada je osobi potrebna psihološka, psihoterapijska ili psihijatrijska pomoć.

Edukacija je usmjerena na povezivanje psihijatrijske, psihoterapijske, logoterapijske i duhovne perspektive mentalnog zdravlja. Posebna pozornost bit će posvećena razumijevanju depresije i anksioznosti, prepoznavanju njihovih simptoma i mogućnosti liječenja, religijskom suočavanju i duhovnim borbama te razlikovanju zdrave duhovne podrške od duhovnog bypassinga, odnosno pokušaja da se psihološka patnja prebrzo objasni ili razriješi isključivo duhovnim odgovorima. Kroz biblijske primjere Ilije, Joba i Isusa u Getsemaniju promišljat će se o iskustvima iscrpljenosti, patnje, osamljenosti, gubitka oslonca i traženja smisla.

Poseban dio edukacije bit će praktično i iskustveno usmjeren. Kroz analizu konkretnih situacija, vježbu „Pomaže ili ranjava?“, prikaz slučaja „Bog me više ne čuje“ te vježbu „Moja sidra“ sudionici će učiti prepoznavati načine komunikacije koji osobi u psihičkoj patnji mogu pomoći, ali i reakcije koje mogu produbiti osjećaj krivnje, nerazumijevanja i osamljenosti. Logoterapijska perspektiva bit će usmjerena na pronalaženje smisla te prepoznavanje i aktiviranje osobnih, relacijskih i duhovnih resursa.

Cilj edukacije je osnažiti pastoralne djelatnike za kompetentnije prepoznavanje psihičkih teškoća i pružanje primjerene početne podrške osobama u psihičkoj patnji, uz jasno razumijevanje mogućnosti i granica pastoralne uloge te važnosti pravodobnog upućivanja stručnjacima mentalnog zdravlja. Istodobno se želi pridonijeti razvoju kulture u kojoj se psihijatrijska skrb, psihoterapija i duhovna podrška ne suprotstavljaju, nego se, uz poštivanje njihovih različitih uloga i kompetencija, međusobno nadopunjuju u cjelovitom pristupu čovjeku.

09

Rješavanje konflikata nenasilnim putem

Komunikološko-psihološko-terapeutski pristup

PREDAVAČI

izv. prof. dr. sc. Irena Sever Globan, mag. theol., mag. comm.
Ivana Stvorić, mag. psych.

9.1. Rješavanje konflikata nenasilnim putem – komunikološko-psihološki pristup

Konflikti su neizbježan dio međuljudskih odnosa. Nastaju u obitelji, partnerskim i prijateljskim odnosima, na radnom mjestu i u različitim profesionalnim i pomagačkim kontekstima. Iako se konflikt često doživljava kao nešto negativno što treba izbjeći ili što nužno narušava odnos, način na koji mu pristupamo može ga pretvoriti u priliku za bolje razumijevanje sebe i drugih, jasnije postavljanje granica te izgradnju kvalitetnijih odnosa. Edukacija polazi od komunikološkog razumijevanja konflikta, s posebnim naglaskom na mogućnosti njegova nenasilnog rješavanja.

U komunikološkom dijelu edukacije polaznici će se upoznati s temeljnim principima nenasilne komunikacije (Nonviolent Communication – NVC), pristupa koji je razvio Marshall B. Rosenberg. Posebna će se pozornost posvetiti razumijevanju komunikacijskih obrazaca koji pridonose nastanku i eskalaciji sukoba, poput procjenjivanja i etiketiranja druge osobe, generaliziranja, optuživanja, okrivljavanja, zahtijevanja, obrambenog reagiranja i prebacivanja odgovornosti. Nasuprot tome, istražiti će se mogućnosti komunikacije koja istodobno omogućuje autentično izražavanje vlastitog iskustva i empatično razumijevanje druge osobe. Kroz predavanje će biti predstavljena četiri temeljna elementa nenasilne komunikacije – opažanje, osjećaji, potrebe i molba – te njihova primjena u konfliktnim situacijama. Polaznici će učiti razlikovati konkretno opažanje od interpretacije i procjene, prepoznavati i imenovati osjećaje,

osvještavati potrebe koje se nalaze u pozadini naših reakcija te formulirati jasne, konkretne i ostvarive molbe umjesto zahtjeva. Posebno će se razmatrati ideja da se u konfliktima često ne sukobljavaju temeljne ljudske potrebe, nego strategije kojima ih ljudi pokušavaju zadovoljiti.

Važan dio edukacije bit će posvećen radionicama i iskustvenom učenju. Kroz individualne zadatke, rad u paru i manjim grupama polaznici će imati priliku prepoznati vlastite uobičajene reakcije u konfliktu te iskušati drugačije načine izražavanja. Vježbat će transformaciju optužujućih i konfliktnih poruka u poruke koje povećavaju mogućnost međusobnog razumijevanja, kao i empatično slušanje druge osobe bez neposrednog savjetovanja, uvjeravanja ili procjenjivanja njezina iskustva.

Kroz rad na slučajevima iz prakse analizirat će se konkretne konfliktne situacije iz privatnog i profesionalnog života. Polaznici će moći ponuditi i vlastite primjere te zajednički istraživati što se u pojedinoj situaciji dogodilo na razini komunikacije: što je osoba vidjela ili čula, kako je to protumačila, koje su se emocije pojavile, koje potrebe nisu bile zadovoljene te kako se ista poruka može izraziti na način koji istodobno čuva vlastite granice i odnos s drugom osobom. Naglasak neće biti na pronalaženju „krivca“, nego na razumijevanju relacijske dinamike i mogućih puteva prema dijalogu.

Interaktivne igre i kratke komunikacijske vježbe omogućit će polaznicima da neposredno iskuse razliku između jezika koji zatvara komunikaciju i jezika koji otvara prostor za kontakt. Posebna pozornost posvetit će se situacijama u kojima druga osoba ostaje ljutita, kritična ili optužujuća te pitanju kako u takvim okolnostima zadržati empatiju, jasnoću i vlastite granice. Nenasilna komunikacija pritom se neće predstavljati kao izbjegavanje konflikta, popustljivost ili obveza slaganja s drugom osobom, nego kao način ulaska u konflikt bez ponižavanja, prisile i prekidanja odnosa sa sobom ili drugim.

Na kraju bloka predviđen je feedback, tijekom kojega će polaznici imati priliku osvijestiti što im je tijekom edukacije bilo posebno korisno, što ih je izazvalo ili iznenadilo te koji bi princip ili komunikacijski alat mogli primijeniti u vlastitim odnosima i profesionalnom djelovanju. Završna refleksija poslužit će i kao povezivanje komunikološkog pristupa s psihološkim razumijevanjem

konflikta, čime se nenasilno rješavanje sukoba sagledava kao proces koji uključuje razumijevanje sebe, razumijevanje drugoga, preuzimanje odgovornosti za vlastitu komunikaciju te traženje rješenja koja u najvećoj mogućoj mjeri uvažavaju potrebe svih uključenih.

9.2. Od obrambenih reakcija do asertivnosti: kognitivno-bihevioralni pristup konfliktu

Pastoralni rad u svojoj je osnovi usmjeren na izgradnju zajednice, pružanje podrške i svakodnevni rad s ljudima. Unutar župnih zajednica, timova i radnih okruženja sukobi predstavljaju neizbježan dio ljudske dinamike, a pastoralni djelatnici često su suočeni s izazovima usklađivanja visokih očekivanja okoline, vlastite potrebe za pomaganjem i realnih poteškoća u komunikaciji. Kada se u konfliktnim situacijama aktiviraju automatske, obrambene reakcije, komunikacija postaje narušena, a rizik od kroničnog stresa, nejasnih granica i profesionalnog sagorijevanja značajno raste.

Ova interaktivna edukacija spaja psihološke spoznaje, komunikološke principe i praktični okvir kognitivno-bihevioralne terapije kako bi polaznicima pružila cjelovit, znanstveno utemeljen i u praksi primjenjiv model za transformaciju konfliktnih situacija. Cilj je pomaknuti naglasak s defenzivnosti ili izbjegavanja sukoba prema asertivnom izražavanju, razumijevanju unutrašnjih procesa koji prethode eskalaciji te uspostavljanju zdrave komunikacije uz očuvanje osobnih i profesionalnih granica.

Kroz uvodno predavanje i psihoedukaciju polaznici se upoznaju s kognitivno-bihevioralnim modelom razumijevanja konflikta: analizira se povezanost misli, emocija i ponašanja u stresnim uvjetima, uloga živčanog sustava u reaktivnosti te utjecaj automatskih misli i kognitivnih distorzija (poput „čitanja misli“, katastrofiziranja ili crno-bijelog gledanja) koje pojačavaju doživljaj prijetnje. Osim toga, objašnjavaju se temeljne postavke nenasilne komunikacije te metode asertivnog izražavanja i regulacije emocija u kontekstu pastoralnog rada.

Nakon teorijskog dijela slijedi iskustveno učenje kroz kratke i dinamične vježbe sagledavanja stvari iz tuđe perspektive. Ovi interaktivni zadaci pomažu sudionicima da prepoznaju vlastite

„slijepe pjege“ u komunikaciji i usvoje jednostavne tehnike kojima usporavaju automatske obrambene reakcije kada dođe do napetosti ili emocija u razgovoru.

Središnji dio radionice posvećen je praktičnom radu u parovima i malim grupama. Sudionici isprobavaju konkretne KBT alate prilagođene svakodnevnom komunikacijskim izazovima: od prepoznavanja vlastitih automatskih misli pod stresom do tehnika kognitivnog restrukturiranja i preoblikovanja optužujućih izjava u neutralne i konstruktivne poruke. Također, uvježbavaju asertivno postavljanje jasnih granica bez osjećaja krivnje.

U nastavku se radi na konkretnim slučajevima iz prakse temeljenim na realističnim i kompleksnim scenarijima iz svakodnevnog pastoralnog okruženja: od upravljanja zahtjevnim odnosima u zajednici do rješavanja nesporazuma unutar timova. Kroz simulacije uloga (role-play) i zajedničku raspravu, sudionici u sigurnom okruženju vježbaju prepoznavanje uzroka sukoba i uče kako pravovremeno i smireno reagirati u konfliktu.

Edukacija završava vođenim blokom za pružanje i primanje strukturiranih povratnih informacija (feedback). Svaki sudionik dobiva uvažavajući i konstruktivan osvrt voditeljice i grupe o svom stilu komunikacije pod stresom i načinu postavljanja granica. To polaznicima omogućuje bolji uvid u vlastite snage, lakšu integraciju naučenog te izradu jednostavnog osobnog plana za primjenu novih vještina u svakodnevnom radu.

Edukacija je namijenjena pastoralnim djelatnicima, voditeljima zajednica i suradnicima koji žele dublje razumjeti vlastite emocionalne i misaone reakcije u konfliktu, usvojiti konkretne psihološke alate za konstruktivno upravljanje sukobima te graditi odnose zasnovane na međusobnom poštovanju i zdravim granicama.

10

Bolest, smrt, krivnja, palijativna skrb

Medicinsko-psihološko-moralno-terapeutski pristup

PREDAVAČI

prof. dr. sc. Suzana Vuletić, mag. theol.
prof. dr. sc. Križo Katinić, dr. med.

10.1. Dostojanstvo čovjeka pred bolešću, patnjom i smrću – perspektive cjelovitog pristupa palijativne skrbi

Edukacija, „Dostojanstvo čovjeka pred bolešću, patnjom i smrću – perspektive cjelovitog pristupa palijativnoj skrbi“, namijenjena je pastoralnim djelatnicima koji se u svojem djelovanju susreću s bolesnicima i njihovim obiteljima u situacijama teške i progresivne bolesti, patnje, umiranja, smrti i žalovanja.

Polazište edukacije jest razumijevanje čovjeka kao jedinstvene i neponovljive osobe, čije dostojanstvo, vrijednosti, odnosi, duhovne potrebe i životna priča ostaju temelj skrbi i onda kada izlječenje više nije moguće. U tom se kontekstu palijativna skrb promatra kao cjelovit i na osobi utemeljen pristup, koji uz tjelesnu dimenziju bolesti obuhvaća psihološku, socijalnu, duhovnu, moralnu i egzistencijalnu dimenziju čovjekova iskustva.

Posebna će se pozornost posvetiti razumijevanju patnje kao višedimenzionalnog iskustva osobe te konceptu „totalne boli“, koji ukazuje na to da čovjekova patnja ne proizlazi samo iz fizičkih simptoma, nego može uključivati strah, tugu, usamljenost, gubitak, osjećaj bespomoćnosti, narušene odnose, pitanja krivnje, potrebe za oprostom i pomirenjem, traženje smisla, egzistencijalnu nesigurnost te potrebu za nadom i unutarnjim mirom.

U tom kontekstu pastoralna prisutnost ima posebno mjesto, osobito u području duhovne i egzistencijalne podrške koja će obuhvatiti nekoliko međusobno povezanih perspektiva:

Medicinska perspektiva pružit će osnovno razumijevanje palijativne skrbi, teške i progresivne bolesti, najčešćih simptoma, boli i procesa umiranja. Cilj je pastoralnim djelatnicima omogućiti bolje razumijevanje iskustva bolesnika i obitelji te mogućnosti i granica suvremene palijativne medicine., psihološka perspektiva usmjerit će se na emocionalne reakcije bolesnika i članova obitelji – strah, tugu, gubitak, bespomoćnost, ljutnju, osjećaj krivnje i potrebu za sigurnošću i blizinom, socijalna perspektiva obuhvatit će značenje obitelji, međuljudskih odnosa i socijalnog okruženja u iskustvu bolesti, umiranja i žalovanja. Pozornost će se posvetiti potrebama članova obitelji, promjenama životnih uloga, osjećaju opterećenosti te važnosti podrške obitelji tijekom bolesti i nakon smrti bliske osobe. Duhovna i pastoralna perspektiva bit će središnja tema edukacije. Razmatrat će se pitanja smisla, nade, patnje, oprosta, pomirenja, krivnje, egzistencijalne osamljenosti i odnosa prema smrti. Posebno će se promišljati kako biti uz čovjeka koji pati, kako slušati njegove potrebe i kako pružiti duhovnu i pastoralnu podršku u skladu s njegovim uvjerenjima, vrijednostima i osobnim iskustvom. Moralna i bioetička perspektiva obuhvatit će dostojanstvo osobe, poštovanje njezine autonomije i vrijednosti, odgovornost prema bolesniku, pitanja proporcionalnosti liječenja te bioetičke izazove koji se mogu pojaviti u završnoj fazi života. Komunikacijska perspektiva usmjerit će se na umijeće prisutnosti, aktivnog slušanja, suosjećanja i razgovora s bolesnikom i obitelji u situacijama teške dijagnoze, pogoršanja bolesti, približavanja smrti i žalovanja.

Edukacija će se provoditi kroz kratka tematska predavanja, interaktivne radionice, rad u paru i manjim grupama, iskustvene metode te analizu konkretnih slučajeva iz pastoralne i palijativne prakse. Kroz simulacije i analizu slučajeva sudionici će se susresti s različitim situacijama, primjerice razgovorom s osobom koja se boji smrti, iskustvom krivnje i potrebom za oprostom, gubitkom smisla, obiteljskim nesuglasticama, osjećajem napuštenosti ili suočavanjem s procesom žalovanja. Važan dio edukacije bit će i promišljanje vlastitih stavova i emocionalnih reakcija pastoralnih djelatnika prema bolesti, patnji, umiranju i smrti

Cilj edukacije jest osnažiti pastoralne djelatnike za cjelovit, human i na osobi utemeljen pristup čovjeku u bolesti, patnji, umiranju i žalovanju. Edukacija želi pridonijeti boljem razumijevanju temeljnih načela palijativne skrbi, razvijanju osjetljivosti za duhovne i egzistencijalne potrebe bolesnika i njihovih obitelji te jačanju sposobnosti pružanja odgovarajuće pastoralne prisutnosti i podrške.

10.2. Bolest, smrt, krivnja, palijativna skrb

„Tragični trijas“, patnju, smrt i krivnja (V.E.Frankl) kao i „granične situacije“, u koje je uz ove tri K. Jaspers dodao i borbu, prelama ljudsku egzistenciju u trajanju, a osobito na granici svoje upitnosti sve do nestanka. Gledajući bolesti i smrt, pojedinačni život uz muku nestajanja neminovno zahvaća i obilježava one koji ga prate, koji ostaju iza, koji se susreću sa tuđom, ali i svojom smrću – potvrđuju ili propuštaju potvrditi susretanje u rastanku, ili rastanak u susretanju. Tu su profesionalni pomagači, srodnici i životni pratitelji, obrazovani subjekti liječenja, tješnja i njege – ukratko akteri svjedočenja koje nema alternative.

Kroz susret prolazimo procese i načela susretanja bolesnih i zdravih, pružatelja i primatelja pomoći i sućuti, kolikogod je to moguće izravnije i jasnije.

11

Zlostavljanje, zanemarivanje, otuđivanje – postavljanje granica

Razvojno-psihološko-terapeutski pristup

PREDAVAČI

prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander, mag. psych.
dr. sc. Mia Roje Đapić, mag. psych.

11.1. Zlostavljanje, zanemarivanje, otuđivanje

Zlostavljanje i zanemarivanje djece predstavljaju javno-zdravstveni problem, koji se desetljećima usprkos pozitivnim zakonodavnim promjenama ne uspijeva razriješiti. U ovoj edukaciji opisat ćemo raširenost zlostavljanja i zanemarivanja djece, njihove oblike, rizične i zaštitne čimbenike, znakove koji pobuđuju sumnju, kao i pristup djetetu-žrtvi i cijeloj obitelji.

Poseban naglasak stavit ćemo, kako kroz predavanje, tako i kroz praktični rad u malim grupama, na osobne stavove, vrijednosti i iskustva stručnjaka koji neminovno utječu na rad s ovom djecom i obiteljima, kao i okvir zadržavanja profesionalnog i osobnog integriteta.

Nastavit ćemo govoriti o adekvatnom, trauma-informed pristupu djetetu u razgovoru o spornim događajima, brojnim izazovima procjene i dijagnostike kod djece žrtava i svjedoka. Uvježbavat ćemo razgovor koji potiče razotkrivanje, ali ne sugerira, ne utječe negativno na kasniji iskaz djeteta u pravosudnom sustavu, niti re-traumatizira dijete.

Govorit ćemo o terapijskim ciljevima i tehnikama primjerenima za pojedine faze procesa te ćemo uvježbavati pojedine tehnike i metode poput elemenata Trauma-focused kognitivno bihevioralne terapije.

Radit ćemo na teoriji privrženosti i njenoj primjeni u razumijevanju unutarnjeg svijeta zlostavljanog i zanemarenog djeteta, posljedicama koje takvo odrastanje nosi kroz život i mogućnosti reparacije ranih trauma u primarnim odnosima. Sudionici će imati priliku istražiti vlastite stilove privrženosti, a potom se i reflektirati na dominantan stil privrženosti u osobnom, ali i profesionalnom životu. Istražit ćemo primjenu teorije privrženosti u tretmanskome radu s djecom i obiteljima.

Nastavit ćemo govoriti o specifičnostima emocionalnog zlostavljanja i zanemarivanje djece, s posebnim naglaskom na roditeljsku separaciju. Istražit ćemo specifičnosti rada s djecom i obiteljima u separaciji, u kojima je prisutno nasilje među partnerima (kojem dijete svjedoči), visoki roditeljski konflikt i otuđivanje djeteta. Razmatrat ćemo moguće uzroke djetetovog odbijanja odnosa s jednim od roditelja te predstaviti modele rada ovisno o udjelu odgovornosti koji svatko od roditelja nosi u tom procesu.

Istražit ćemo vlastite vrijednosti, stavove i osobnu povijest koji mogu imati utjecaj na rad u ovom području. Bavit ćemo se temom kontratransfera, posebno u radu s djecom koja pokazuju posljedice zlostavljanja na socijalno neprihvatljive načine, kao i s roditeljima koji ne preuzimaju odgovornost zaštite djece.

Govorit ćemo o važnosti i načinima ostvarivanja pozitivne međusektorske suradnje te na primjerima vježbati planiranje takve vrste rada.

12

Granične situacije psihologije i duhovnosti

Razvojno-teološko-psihološko-terapeutski pristup

PREDAVAČI

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković, mag. theol., mag. psych.
Vedrana Blašković, mag. theol.

12.1. Granične situacije između duhovnosti, psihologije i psihoterapije u pastoralnom praćenju

Pastoralni djelatnici u susretu s ljudima nerijetko se nalaze pred iskustvima koja nije jednostavno svrstati isključivo u područje duhovnosti ili psihologije. Intenzivna religiozna iskustva, snažni osjećaji Božje prisutnosti ili odsutnosti, iskustva unutarnjih glasova i slika, mistična iskustva, skrupuloznost, osjećaji krivnje, duhovne krize, traumatska iskustva, depresivna i anksiozna stanja te različiti neobični psihološki i duhovni događaji mogu pred pastoralnog djelatnika postaviti zahtjevno pitanje: je li riječ prvenstveno o duhovnom procesu, psihološkoj poteškoći, psihičkom poremećaju ili složenom iskustvu u kojemu se međusobno isprepliću različite dimenzije čovjekova života?

Cilj je ovog dijela edukacije osnažiti pastoralne djelatnike za pažljivo prepoznavanje i razlučivanje takvih situacija, bez preuzimanja uloge psihologa, psihoterapeuta ili psihijatra. Posebna će se pozornost posvetiti razumijevanju granica između pastoralnog i duhovnog praćenja, psihološke podrške, psihoterapijskog rada i potrebe za stručnom psihijatrijskom procjenom. Naglasak neće biti na postavljanju dijagnoza, nego na razvijanju osjetljivosti za znakove koji mogu pomoći pastoralnom djelatniku procijeniti kakva je vrsta pomoći osobi u određenom trenutku potrebna.

Bit će predstavljeni određeni kriteriji korisni u procesu razlučivanja. Promatrat će se, primjerice, povezanost iskustva sa životnim okolnostima osobe, njegova učestalost i intenzitet, sposobnost osobe da zadrži kontakt sa stvarnošću, stupanj slobode i kontrole, utjecaj iskustva na svakodnevno funkcioniranje i odnose te emocionalne i ponašajne posljedice koje ono proizvodi. Važno pitanje bit će i vodi li određeno iskustvo prema većoj integraciji osobnosti, slobodi, odgovornosti i sposobnosti za odnos ili pak prema rastućoj dezorganizaciji, izolaciji, strahu i gubitku funkcionalnosti. Posebno će se upozoriti na situacije u kojima postoje znakovi ozbiljne psihičke ugroženosti i u kojima je potrebno osobu pravodobno uputiti odgovarajućem stručnjaku.

Istodobno će se naglasiti potreba poštovanja duhovne i religiozne dimenzije čovjekova iskustva. Psihološki pristup ne treba svako neobično religiozno iskustvo unaprijed patologizirati, kao što ni pastoralni pristup ne bi trebao svaku psihološki neobičnu pojavu prebrzo protumačiti isključivo duhovnim kategorijama. Upravo granične situacije zahtijevaju poniznost, interdisciplinarnost, strpljivost i posebnu osjetljivost za jedinstvenost osobe i njezina životnog konteksta.

U edukaciju će biti uključeni i odabrani primjeri iz Svetoga pisma. Biblijski tekstovi u kojima susrećemo snove, viđenja, snažne emocionalne reakcije, iskustva poziva, straha, žalovanja, očaja, nutarnjih borbi i susreta s Bogom poslužit će kao polazište za promišljanje složenosti ljudskoga iskustva. Posebna će se pozornost posvetiti načinu na koji Isus susreće osobe u njihovoj tjelesnoj, psihičkoj, socijalnoj i duhovnoj cjelovitosti.

Kroz konkretne primjere i zajedničku analizu situacija sudionici će vježbati razlikovanje mogućih razina problema i odgovarajućih oblika pomoći. Konačni je cilj razvijati kulturu pastoralnog praćenja koja istodobno ozbiljno uzima duhovno iskustvo osobe, poštuje spoznaje psihologije i psihoterapije, prepoznaje granice vlastitih kompetencija te zna kada je za dobrobit osobe potrebna suradnja pastoralnog djelatnika, psihologa, psihoterapeuta, psihijatra ili drugih stručnjaka.

12.2. Granične situacije psihologije i duhovnosti – razvojno-teološko-psihološko-terapeutski pristup

Poslijepodnevni edukacijski blok namijenjen je pastoralnim djelatnicima koji se u svojem radu susreću s osobama čije se emocionalne, psihološke, razvojne i duhovne poteškoće međusobno isprepliću. Cilj je povezati teorijske sadržaje s konkretnim pastoralnim situacijama te razvijati sposobnost razlučivanja između duhovne krize, očekivanih razvojnih procesa, emocionalne patnje i psihičkih smetnji koje zahtijevaju stručnu procjenu i pomoć.

Predavanje

U kraćem predavačkom dijelu prikazat će se međusobna povezanost psihološke i duhovne dimenzije čovjeka, uz naglasak da ih nije moguće potpuno odvojiti, ali ih nije dobro ni nekritički poistovjećivati. Duhovne poteškoće mogu utjecati na psihičko stanje, dok psihološke rane, trauma, nesigurna privrženost, gubitci i razvojne krize mogu oblikovati čovjekovu sliku Boga, doživljaj krivnje, molitvu, savjest i pripadnost vjerskoj zajednici. Razmotrit će se neke česte granične situacije: razlika između duhovne suhoće i depresivnosti, zdrave savjesti i skrupuloznosti, osjećaja krivnje i patološkog samookrivljavanja, religioznog iskustva i simptoma ozbiljnijih psihičkih smetnji te oprosta i pritiska na osobu da zaniječe povredu. Posebno će se istaknuti važnost cjelovitog pogleda na osobu, poštovanja granica pastoralne uloge i suradnje s odgovarajućim stručnjacima.

Rad u paru i manjim grupama

Sudionici će kroz rad u paru promišljati o vlastitim spontanim reakcijama na osobe koje traže pomoć. Istraživat će jesu li skloniji brzo ponuditi duhovni odgovor, tražiti psihološko objašnjenje, umanjiti problem ili preuzeti preveliku odgovornost za osobu. U manjim grupama razlikovat će ono što osoba izgovara od njezinih mogućih dubljih emocija, potreba i životnih okolnosti. Vježbat će postavljanje otvorenih pitanja kojima se ne sugerira unaprijed određeno tumačenje, nego osobi omogućuje da opiše vlastito iskustvo. Cilj rada neće biti postavljanje dijagnoze, nego razvijanje

osjetljivosti za složenost problema i prepoznavanje granica vlastite kompetencije.

Rad na slučajevima iz prakse

Na primjerima iz pastoralne i savjetodavne prakse analizirat će se situacije poput osobe koja depresivne simptome tumači kao nedostatak vjere, vjernika opterećenog intenzivnom religioznom krivnjom, osobe koja nakon traume ne može oprostiti, adolescenta koji odbacuje dotadašnju religioznost te osobe čiji neobični religijski doživljaji pobuđuju zabrinutost. Za svaki slučaj sudionici će razmatrati razvojnu dob i životni kontekst osobe, njezino psihološko stanje, duhovno iskustvo, dostupne izvore podrške i moguće znakove ugroženosti. Razgovarat će se o tome što pastoralni djelatnik može učiniti, kako izraziti empatiju, što bi mogao nenamjerno pogoršati te kada i kako osobu uputiti psihologu, psihoterapeutu, psihijatru ili drugom stručnjaku.

Interaktivne igre

Kroz igranje uloga sudionici će uvježbavati prvi razgovor s osobom koja svoju teškoću predstavlja isključivo duhovnim ili isključivo psihološkim jezikom. Jedan će sudionik biti u ulozi osobe koja traži pomoć, drugi u ulozi pastoralnog djelatnika, a treći u ulozi promatrača koji će pratiti kvalitetu slušanja, postavljena pitanja, iskazanu empatiju i poštovanje granica. U interaktivnoj vježbi „duhovno, psihološko ili oboje“ sudionici će raspoređivati primjere na zamišljeni kontinuum. Vježba treba pokazati da mnoge situacije nemaju jednostavan odgovor te da dobro razlučivanje zahtijeva vrijeme, poniznost, suradnju i spremnost na provjeravanje vlastitih pretpostavki.

Feedback na kraju bloka

Na kraju će sudionici izdvojiti najvažniji uvid, prepoznati jednu zamku kojoj su izloženi u svojem pastoralnom radu te navesti jedan konkretan postupak koji žele primijeniti u budućim susretima. Završni feedback omogućit će povezivanje teorijskih sadržaja i praktičnih iskustava te provjeru jesu li sudionici jasnije prepoznali mogućnosti i granice svoje pastoralne uloge.

03

Životopisi predavača

Vedrana Blašković	52	Irena Labak	65
Senka Blažetić	53	Suzana Matošević	66
Josip Bošnjaković	54	Elizabeta Matuzović	67
Dunja Degmečić	55	Tanja Popec	68
Mia Roje Đapić	56	Anita Dučkić Sertić	69
Gordana Buljan Flander	57	Ivana Stvorić	70
Irena Sever Globan	58	Karlo Šimek	71
Jugoslav Gojković	59	Martina Šimunić	72
Marija Heffer	61	Marko Tomičević	73
Ivana Jurić	62	Suzana Vuletić	74
Igor Kanižaj	63	Tomislav Vurušić	75
Križo Katinić	64	Jelena Zadro	76

MODUL 06

Rastavljeni i razvedeni

MODUL 12

Granične situacije
psihologije i duhovnosti

Vedrana Blašković, mag. theol.

sveučilišna specijalistica psihoterapije i teoterapije, savjetodavna terapeutkinja
smjera grupne analize

Vedrana Blašković, magistra teologije i savjetodavna terapeutkinja, diplomirala je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, Teologija u Rijeci. Tijekom profesionalnog razvoja završila je edukaciju iz grupne analize pri Institutu za grupnu analizu u Zagrebu te stekla diplomu grupnog terapeuta. Trenutno se nalazi u završnoj fazi edukacije iz emocionalno fokusirane terapije za parove pri Međunarodnom centru izvrsnosti za emocionalno fokusiranu terapiju (International Centre for Excellence in Emotionally Focused Therapy, ICEEFT).

Od 2002. godine zaposlena je u Riječkoj nadbiskupiji, u Uredu za obitelj, gdje djeluje u području pastorala obitelji i obiteljskog savjetovaništa. U svom radu bavi se savjetodavnim i terapijskim radom s bračnim parovima i obiteljima, uključujući vođenje individualne i grupne terapije psihodinamskog pristupa te primjenu emocionalno fokusirane terapije za bračne parove i zaručnike. Sudjeluje u kreiranju i provedbi programa pripreme za brak i višegodišnjih programa praćenja mladih bračnih parova, kao i u organizaciji i vođenju edukativnih i terapijskih susreta te stručnih skupova.

Od 2019. godine obnaša dužnost potpredsjednice Hrvatskog društva bračnih i obiteljskih savjetovatelja, od 2023. godine članica je odbora Hrvatske biskupske konferencije za bračna i obiteljska savjetovaništa, a od 2026. godine članica je Hrvatske komore psihoterapeuta. Usmjerenost na kvalitetu odnosa te osobni rast i razvoj obilježava njezin profesionalni put i već je dugi niz godina potiče na povezivanje teologije i psihoterapije.

Supruga je i majka četvero odrasle djece.

MODUL 02
Biološki procesi
čovjekovog razvoja

izv. prof. dr. sc. Senka Blažetić

Senka Blažetić izvanredna je profesorica na Odjelu za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i predstojnica Zavoda za biokemiju i molekularnu biologiju. Diplomirala je 2008. godine kao profesorica biologije i kemije, a 2015. završila je poslijediplomski interdisciplinarni sveučilišni studij Molekularne bioznanosti. Doktorski rad bio joj je usmjeren na istraživanje kemijskih fenotipova interneurona u mozgu genetski preinačenih mišjih modela. U znanstvenom radu bavi se prvenstveno biokemijskim mehanizmima povezanim sa živčanim sustavom, metabolizmom i neuroregeneracijom, a u nastavi sudjeluje u kolegijima iz područja biokemije, imunologije, neurobiologije i rada s pokusnim životinjama. Tijekom znanstvene karijere usavršavala se na Sveučilištu Johns Hopkins u Baltimoreu, Sveučilištu Semmelweis u Budimpešti i Sveučilištu u Sevilli. Kao voditeljica i suradnica sudjelovala je u nizu znanstveno-istraživačkih i obrazovnih projekata, uključujući projekte iz područja neurobiologije, metabolizma i unapređenja visokoškolskog obrazovanja. Uz znanstveni i nastavni rad aktivno sudjeluje u popularizaciji znanosti, organizaciji stručnih radionica i projektima usmjerenima na povezivanje znanosti i obrazovanja.

MODUL 01

Osnove pružanja pomoći

MODUL 12

Granične situacije
psihologije i duhovnosti

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković

mag. theol., mag. psych., psihoterapeut smjera transakcijske analize, supervizor

Josip Bošnjaković rođen je 29. rujna 1978. u Vukovaru, a djetinjstvo je proveo u rodnom mjestu Bapska, gdje je zajedno s obitelji živio do 1991. godine. Za svećenika je zaređen 2003. godine. Doktorirao je iz psihologije na Papinskom sveučilištu Salezijana u Rimu gdje postaje i psihoterapeut smjera transakcijske analize (CTA), a od 2021. je i PTSTA (Provisional Teacher and Supervisor in Transactional Analysis – Privremeni učitelj i supervizor u transakcijskoj analizi). Od 2012. godine zaposlen je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (KBF) u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te od 2013. godine na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu gdje je ujedno i stručni suradnik i supervizor Centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba. Vanjski je suradnik u bogoslovnom sjemeništu u Đakovu. Voditelj je Savjetovališta u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji. Član je Povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Hrvatske biskupske konferencije. Predsjednik je Hrvatskog društva bračnih i obiteljskih savjetovatelja od 2019. godine, a od 2023. godine voditelj je Poslijediplomskog specijalističkog studija propedeutike psihoterapije i teoterapije na KBF-u u Đakovu. Od 2020. godine predsjednik je Povjerenstva za odobravanje pravaca, organizacija i edukacija pri Hrvatskoj komori psihoterapeuta. U znanstvenim istraživanjima nastavlja se baviti tematikama vezanim za ranjivije skupine u društvu kao i temama koje su usko vezane uz psihološki rast, obitelj, savjetovanje i psihoterapiju (empatija, suosjećanje, milosrđe). Autor je više znanstvenih i stručnih članaka iz spomenutih područja, te je sudjelovao na više domaćih znanstveno-istraživačkih projekata. U slobodno vrijeme bavi se sportom, učenjem biblijskog hebrejskog jezika, glazbom i boravkom u prirodi.

MODUL 08

Razumijevanje depresije,
anksioznosti i pružanje
podrške

prof. dr. sc. **Dunja Degmečić**, dr. med.

psihijatrica

Dunja Degmečić specijalistica je psihijatrije od 2003. godine te subspecijalistica socijalne i forenzičke psihijatrije. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora te je izabrana u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika u trajnom izboru. Predstojnica je Klinike za psihijatriju na KBC Osijek od 2024. godine te je predsjednica Katedre za psihijatriju i psihološku medicinu Medicinskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Sudjelovala je na brojnim domaćim i međunarodnim kongresima kao aktivna sudionica, autorica i koautorica je više od stotinu znanstvenih i stručnih članaka. Autorica je sedam sveučilišnih udžbenika te je autorica i koautorica više poglavlja u drugim udžbenicima, priručnicima i knjigama. Glavna je urednica SEEMEDJ-a, časopisa Medicinskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Bila je voditeljica i istraživačica u više institucijskih projekata na MF Osijek te sveučilišnih projekata, te je kao aktivna istraživačica sudjelovala u međunarodnim istraživanjima i projektima.

Organizirala je više poslijediplomskih tečajeva, simpozija, radionica, te je aktivno sudjelovala u više manifestacija i edukacija u sklopu popularizacije znanosti.

Članica je Svjetskog udruženja za mentalno zdravlje žena (IAWMH). Redovita je članica Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Članica je nacionalnog Povjerenstva za zaštitu osoba s duševnim smetnjama.

MODUL 11

Zlostavljanje,
zanemarivanje,
otuđivanje – postavljanje
granica

dr. sc. Mia Roje Đapić, mag. psych.

klinička psihologinja, integrativna psihoterapeutkinja za odrasle, djecu i adolescente, stalna sudska vještakinja

Mia Roje Đapić klinička je psihologinja, psihoterapeutkinja i stalna sudska vještakinja. Završila je dvije specijalizacije iz integrativne psihoterapije – za odrasle te za djecu i adolescente. Zaposlena je u Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, zdravstvenoj ustanovi specijaliziranoj za rad s djecom i obiteljima pogođenima traumatskim iskustvima. Dodatno se usavršavala u forenzici i provodila forenzične intervjue za potrebe kaznenog i prekršajnog suda te državnog odvjetništva. Sada se forenzikom bavi kao stalna sudska vještakinja, najviše u kaznenim predmetima. U Poliklinici je pet godina obnašala mjesto koordinatorice znanstveno-publikacijske djelatnosti, pri čemu je koordinirala nacionalna istraživanja i publicirala znanstvene i stručne radove. Doktorirala je u polju preventivne znanosti na Sveučilištu u Zagrebu. Kroz rad u zdravstvenom sustavu i suradnju s nevladinim udrugama stekla je bogato iskustvo dijagnostičkog i tretmanskog rada s djecom i obiteljima, s posebnim naglaskom na psihološku traumu, krizu, zlostavljanje djece i roditeljsku separaciju. Edukatorica je i supervizorica udruge Hrabri telefon, gdje je više od deset godina volontirala na savjetodavnoj liniji, na programu elektroničkog savjetovanja i u projektima s djecom iz alternativne skrbi. U uredničkoj i autorskoj ulozi nalazi se u više udžbenika, priručnika i publikacija. Održava treninge i edukacije za stručnjake u suradnji s relevantnim domaćim (npr. nadležna Ministarstva, Pravosudna akademija) i međunarodnim (npr. UNICEF, OSCE) organizacijama.

MODUL 11

Zlostavljanje,
zanemarivanje,
otuđivanje – postavljanje
granica

prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander

mag. psych., klinička psihologinja, integrativna psihoterapeutkinja za odrasle, djecu i adolescente, supervizorica, stalna sudska vještakinja

Gordana Buljan Flander klinička je psihologinja, europski certificirana integrativna psihoterapeutkinja za djecu, adolescente i odrasle, supervizorica, edukatorica i stalna sudska vještakinja za zlostavljanu i traumatiziranu djecu. Cijelu profesionalnu karijeru posvećuje zaštiti djece, njihovih prava i mentalnog zdravlja, osobito u području zlostavljanja, zanemarivanja, traume i nepovoljnih iskustava u djetinjstvu.

Profesionalni put započela je kao dječja psihologinja u Klinici za dječje bolesti Zagreb. Osnovala je savjetodavnu liniju Hrabri telefon 1997. te inicirala osnivanje Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba 2002., kojom je potom rukovodila. Za njezina mandata Poliklinika je prepoznata od Vijeća Europe kao model dobre prakse, a njezin multidisciplinarni tim 2008. dobio je nagradu ISPCAN-a. Godine 2010. u Ujedinjenim narodima u New Yorku kroz svoj model zaštite predstavila je kampanju Vijeća Europe „One in Five“, usmjerenu zaustavljanju seksualnog nasilja nad djecom.

Sveučilišna je profesorica na sveučilištima u Zagrebu, Dubrovniku i Mariboru te autorica i koautorica 13 znanstvenih i stručnih knjiga, kao i brojnih radova, poglavlja, priručnika i brošura. Provodila je nacionalna istraživanja o stresu, traumi i negativnim iskustvima u djetinjstvu. Kao ekspertica surađivala je na europskim projektima te s UNICEF-om, OSCE-om i IOM-om. Redovito održava edukacije i pozvana predavanja u Hrvatskoj, regiji i drugim europskim zemljama. Danas kroz privatnu praksu GBF Educa provodi psihoterapijske tretmane, savjetovanja, edukacije i supervizije te educira buduće integrativne psihoterapeute u Zagrebu i Sarajevu. Dobitnica je Nagrade za životno djelo u području zaštite prava djeteta (2018.) i Državne nagrade za znanost (2019.).

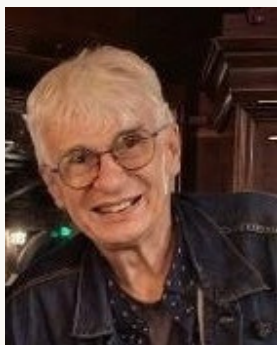

MODUL 09
Rješavanje konflikata
nenasilnim putem

izv. prof. dr. sc. Irena Sever Globan

mag. theol., mag. comm.

Irena Sever Globan rođena je 1979. u Zagrebu. Zaposlena je kao redovita profesorica na Odjelu za komunikologiju Hrvatskoga katoličkog sveučilišta u Zagrebu gdje predaje predmete iz područja interpersonalne komunikacije, nenasilne komunikacije, filmske umjetnosti, medijskih teorija i međunarodne komunikacije. Diplomirala je teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu te diplomirala i doktorirala komunikologiju na Papinskom sveučilištu Salezijana u Rimu. Predavala je na Odjelu za kulturologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, na Odjelu za komunikologiju Sveučilišta u Dubrovniku i na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove Sveučilišta u Zagrebu. Teme njezina znanstvenog i stručnog interesa su interpersonalna i nenasilna komunikacija, rodne reprezentacije u medijima, odnos religije i kulture te filmska umjetnost. Završila je studij logoterapije Viktora Frankla te je volontirala u bračnom savjetovalištu Caritas Zagrebačke nadbiskupije. Trenutno je u procesu međunarodnog certificiranja za trenericu Nenasilne komunikacije prema modelu Marshalla Rosenberga. Članica je Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK), Centra za nenasilnu komunikaciju Hrvatska (CZNK), te potpredsjednica hrvatske sekcije Europskog društva žena u teološkom istraživanju (ESWTR).

MODUL 03

Djeca i njihov razvoj

mr. sc. Jugoslav Gojković, dr. med.

psihijatar

Jugoslav Gojković rođen je 6. lipnja 1958. u Slavonskom Brodu, gdje je završio osnovnu školu i Gimnaziju „Zlatko Šnajder“. Medicinski fakultet završio je 1984. godine s temom vezanom za rani psihološki razvoj.

1993. i 1994. godine polazi paralelno sa specijalizacijom postdiplomski studij iz dječje i adolescentne psihijatrije pri Klinici za psihološku medicinu u Zagrebu. Od 1993. godine u edukaciji je iz psihoanalitičke psihoterapije djece i mladeži i psihodrame pri Klinici za psihološku medicinu pod supervizijom prof. dr. Staniše Nikolića i prof. dr. Vlaste Rudan. Edukaciju iz analitičke psihoterapije završava osobnom analizom kod prof. dr. Staniše Nikolića od 2004. do 2008. godine. Od 1994. do 2000. godine prolazi edukaciju iz transakcijske analize kod mr. psihologije Nade Žanko, transakcijskog edukatora u Zagrebu. Od 1991. godine radi u sklopu Psihijatrijske službe u županijskoj Općoj bolnici „Dr. Josip Benčević“ Slavonski Brod, posebno se posvećujući radu s djecom i mladeži.

Grupni rad s djecom osnovnoškolske dobi po principima dinamske terapije scenskom igrom vodi od 1995. godine do 2023. U tom području je magistrirao 2004. godine iz dječje i adolescentne psihijatrije. Objavio je više radova iz tog područja u stručnim časopisima, te u cijelom razdoblju aktivno sudjeluje na psihijatrijskim kongresima i kongresima dječje psihijatrije, pri čemu izlaže brojne radove iz svog područja rada. Od 1998. godine do danas aktivno surađuje sa SOS Dječjim selom Ladimirevci, gdje djeluje kao terapeut, stručni konzultant i supervizor rada. Koordinator je aktivnosti za Udrugu „Kameleon i Mreža“ u sklopu EU projekta Kulturni centar mladih – Razvoj javno-civilnog partnerstva u kulturi u Slavonskom Brodu (KUL centar) u periodu 2018. – 2020. U suradnji s Udrugom „Prevenција“ iz Nove Gradiške u periodu 2019. – 2023. inicirao je, osmislio i realizirao program prevencije ovisnosti „Krilati konj“, sa sponzorstvom „Lions klub Brođanka“ Slavonski Brod. Od 1995. godine do 2020. radi kao jedini dječji i adolescentni psihijatar u području južne Slavonije, subspecijalist dječje i adolescentne psihijatrije; od 2020. do 2023. radi kao jedan od dva dječja psihijatra (Sl. Brod – Vinkovci). U lipnju 2023. godine stupa u starosnu mirovinu; od rujna 2023. do rujna 2025. nastavlja raditi u Općoj bolnici „Dr. Josip

Benčević“ Slavonski Brod prema dogovoru s Ugovorom na pola radnog vremena; od rujna 2025. u potpunoj je starosnoj mirovini. Prema mišljenju Stručnog povjerenstva izabran je u status naslovnog asistenta iz interdisciplinarnog područja znanosti – polje kognitivna znanost (izborna polje psihologija) na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku 2023. godine.

●
MODUL 02
Biološki procesi
čovjekovog razvoja

prof. dr. sc. Marija Heffer, dr. med.

Marija Heffer profesorica je medicinske biologije, genetike i neuroznanosti na Medicinskom fakultetu u Osijeku i voditeljica predmeta „Biološke osnove psihičkih procesa“ na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Medicinu je diplomirala 1989. u Zagrebu, a zatim je doktorirala na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u području neurokemije 1996. godine. Nakon doktorata radila je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i usavršavala se na Medicinskim fakultetima Sveučilišta Johns Hopkins i Yale u Sjedinjenim Američkim Državama te sveučilištima Hohenheim i Bielefeld u Njemačkoj. Od 1998. godine radi na Medicinskom fakultetu u Osijeku, a od 2001. godine vodi Katedru za medicinsku biologiju i genetiku na istom fakultetu. Autorica je preko 100 originalnih znanstvenih članaka objavljenih u međunarodnim časopisima. Sudjelovala je na više međunarodnih projekata (COST, RECOOP), a zatim i vodila 4 međunarodna projekta i preko 20 nacionalnih projekata.

Trenutno je voditeljica HRZZ i NPOO projekta. Njezin istraživački rad usmjeren je na spolno specifične mehanizme razvoja metaboličkog sindroma i neurodegeneracije uzrokovane prehranom te nuspojave lijekova koji ometaju sintezu kolesterola. Do sada je bila mentorica 14 doktorata, jednog magisterija, 29 diplomskih, 1 stručnog i 14 završnih radova. Aktivno se bavi popularizacijom znanosti, osobito kroz organizaciju Tjedna mozga, za što je nagrađena Državnom nagradom za popularizaciju znanosti. Održala je preko 10 predavanja namijenjenih popularizaciji znanosti. Redovita je članica Akademije medicinskih znanosti. Zajedno s prof. Ladislavom Galetom osnivačica je pokreta permakulture u Hrvatskoj i strastvena vrtlarica.

MODUL 04
Adolescenti

Ivana Jurić, mag. psych.

psihoterapeutkinja smjera psihodrame i dječja integrativna psihoterapeutkinja, supervizorica

Ivana Jurić diplomirala je psihologiju na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Višegodišnje profesionalno iskustvo stekla je u području kliničke psihologije u radu s odraslima te razvojne psihologije u radu s djecom i u predškolskom odgoju. Tijekom studija bila je uključena u psihološko savjetovanje kroz rad Psihološkog centra TESA i Hrabrog telefona.

Diplomirana je psihodramska psihoterapeutkinja s Europskim certifikatom za psihoterapiju (ECP), dječja integrativna psihoterapeutkinja s Europskim certifikatom za psihoterapiju s djecom i mladima te praktičarka transgeneracijske psihoterapije s certifikatom Anne Ancelin Schutzenberger International School of Transgenerational Therapy.

Od 2018. godine djeluje u samostalnoj psihoterapeutskoj praksi, gdje provodi individualnu i grupnu psihoterapiju, superviziju, vodi grupe podrške te edukacijske radionice za psihoterapeute, studente, roditelje, odgojitelje i učitelje. Svoju je praksu razvila u Centar Izvor, usmjeren na psihoterapijski i savjetodavni rad s djecom, adolescentima i odraslim osobama, podršku pojedincima i obiteljima te edukaciju stručnjaka.

U Centru za psihodramu i Udruzi za dječju integrativnu psihoterapiju (UPSI) djeluje kao stalna trenerica i supervizorica, a kao gostujuća trenerica i supervizorica surađuje s organizacijama u Hrvatskoj i inozemstvu. Dopredsjednica je i jedna od osnivačica Centra za psihodramu.

Aktivno sudjeluje u osmišljavanju i provedbi duhovnih programa pri Centru za duhovnost i kulturu Ignacije (Centar Ignacije), povezujući psihološku i psihoterapijsku perspektivu s duhovnim sadržajima i praksom.

Članica je Centra za psihodramu i Udruge za dječju integrativnu psihoterapiju (UPSI) te Hrvatske psihološke komore i Hrvatske komore psihoterapeuta, u kojoj od 2020. godine ima dopusnicu za samostalan rad.

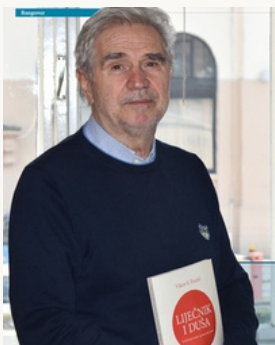
MODUL 07

Obitelj i sistemi u društvu

prof. dr. sc. **Igor Kanižaj**, mag. nov.

Igor Kanižaj redoviti je profesor na Studiju komunikologije Hrvatskoga katoličkog sveučilišta i voditelj Centra za medijsku pismenost HKS-a. Ujedno je i potpredsjednik Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK) u sklopu kojega je u 14 godina koordinirao ili sudjelovao u provedbi gotovo 2000 radionica za 40.000 polaznika o medijskoj pismenosti za djecu, učenike, učitelje, roditelje, ravnatelje i stručne suradnike. Diplomirao je novinarstvo, magistrirao i doktorirao na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Koautor je UNESCO-ove Pariške deklaracije o medijskoj i informacijskoj pismenosti u digitalno doba iz 2014. godine. Od 2016. do 2019. bio je nacionalni koordinator najvećeg europskog istraživanja o medijskim on-line navikama djece i roditelja EU KIDS Online. Sudjelovao je u brojnim hrvatskim i međunarodnim istraživačkim projektima. Bio je predavač na većem broju skupova u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje te uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, kao i brojnih drugih hrvatskih i međunarodnih organizacija. U svom radu najviše se bavi odgojem za medije, medijskom pismenošću, analizom propagande, strateškim komuniciranjem, odnosom Crkve i medija te pismenosti o umjetnoj inteligenciji. Član je suradnik Znanstvenog vijeća za odgoj i obrazovanje HAZU. Član je predsjedništva Akademije odgojno-obrazovnih djelatnosti Hrvatske. Gostujući je predavač na Hrvatskom vojnom učilištu dr. Franjo Tuđman. Član je Franjevačkog svjetovnog reda. U župi Duha Svetoga već sedam godina voditelj je lektora i član Župno pastoralnog vijeća, a član je i Povjerenstva za duhovnost Vijeća franjevačkih zajednica u RH i BiH. U drugom mandatu odlukom HBK, član je Upravnog vijeća Hrvatske katoličke mreže.

MODUL 10

Bolest, smrt, krivnja,
palijativna skrb

prof. dr. sc. **Križo Katinić**, dr. med.

psihoterapeut, psihijatar, supervizor

Križo Katinić je psihijatar, psihoterapeut i publicist. Objavio je knjige „Mir u kliještima rata“ (1992), „Umrijeti za život, živjeti za smrt“ (2005), „Čarolija mora“ (2010), „Sve minute su bitne“ (2021) i „Rasuti fragmenti postojanja“ (2024). Predavao je na Medicinskom fakultetu u Osijeku, Hrvatskim studijima i Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu te na poslijediplomskim tečajima Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Doktorirao je iz egzistencijalne filozofije, a glavna su mu polja rada i interesa psihoonkologija, egzistencijalna filozofija, egzistencijalna analiza i logoterapija te fenomenologija suvremenog života (pojedinaac u zajednici, interpersonalna komunikacija, socijalna psihologija, procesi globalizacije, teorija i praksa, kao i utjecaji medija).

Od 2018. godine u mirovini je, nakon višegodišnjeg rada u KBC-u Sestre milosrdnice u Zagrebu.

Od 2019. godine stručno-znanstveni je savjetnik u Specijalnoj bolnici za psihijatriju i palijativnu skrb u Strmcu (Nova Gradiška). Uz psihoterapijsko-psihijatrijsku ordinaciju u Zagrebu voditelj je psihijatrijske izobrazbe za kandidate psihoterapijske izobrazbe koji nisu liječnici ni psiholozi.

Supervizor je u Obiteljsko-bračnom savjetovalištu Caritasa Zagrebačke nadbiskupije.

Piše kolumnu „Iza zavjese“ u Nedjeljnom večernjem listu.

Sudjeluje kao predavač i voditelj radionica na stručnim skupovima, nastupa na javnim tribinama i u medijskim raspravama.

MODUL 02
Biološki procesi
čovjekovog razvoja

izv. prof. dr. sc. Irena Labak

Irena Labak zaposlena je na Odjelu za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, gdje sudjeluje u izvođenju nastave iz područja metodike nastave biologije, didaktike, pedagogije i neurobiologije. Znanstveno-istraživački rad usmjerava na interdisciplinarno povezivanje biologije i pedagogije, s posebnim interesom za unapređivanje učenja i poučavanja biologije.

Doktorirala je 2011. godine na interdisciplinarnom poslijediplomskom studiju Zaštita prirode i okoliša Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Instituta Ruđer Bošković.

Sudjelovala je u radu skupina za izradu kurikula međupredmetne teme Učiti kako učiti i predmetnog kurikulumu Prirode te niz godina sudjeluje u stručnom usavršavanju učitelja i nastavnika, organizaciji stručnih skupova, stručnim ispitima i Državnom natjecanju iz biologije.

Sudjelovala je u brojnim znanstvenim i stručnim projektima iz područja biologije i obrazovanja, a vodila je i projekte usmjerene profesionalnom razvoju nastavnika. Trenutačno vodi projekt „Razvoj i neurobiološka osnova djelovanja prirodnih repelenata komaraca u svrhu održivog razvoja: povezivanje znanstvenih spoznaja i nastavne prakse“, financiran u okviru NextGenerationEU, te projekt usmjeren utvrđivanju potreba učitelja Prirode za unapređenje poučavanja koje razvija prirodoslovnu pismenost. Autorica je znanstvenih i stručnih radova, mentorica diplomskih i završnih radova te suautorica sveučilišnog udžbenika Cjelovito učenje i poučavanje.

MODUL 05
Bračni parovi

Suzana Matošević, dipl. teol.

sveučilišna specijalistica psihosocijalnog pristupa u socijalnom radu, bračna i obiteljska savjetovateljica

Suzana Matošević voditeljica je Bračnog i obiteljskog savjetovališta Đakovačko-osječke nadbiskupije u Slavonskom Brodu. Diplomirala je teologiju (KBF, 2000.), stekla titulu obiteljskog savjetodavca (Hrvatski Caritas, 2004.) te specijalizaciju iz psihosocijalnog pristupa u socijalnom radu (Pravni fakultet, 2020.).

Od 2003. radi na poslovima bračnog, obiteljskog i individualnog savjetovanja te koordinira projekte za djecu, mlade, bračne parove, žrtve obiteljskog nasilja i počinitelje, beskućnike, branitelje, stradalnike Domovinskog rata i udomiteljske obitelji. Aktivna je članica Odbora HBK za bračna i obiteljska savjetovališta te Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj. Redovito sudjeluje na domaćim i međunarodnim stručnim skupovima i autorica je više stručnih članaka o bračnoj i obiteljskoj problematici.

Trenutno je polaznica specijalističkog studija propedeutike psihoterapije i teoterapije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Svoju karijeru u Slavonskom Brodu započela je kao srednjoškolska vjeroučiteljica, nakon čega je dugi niz godina vodila crkvena savjetovališta te uspješno pokrenula i projekte usmjerene proširenju podrške žrtvama obiteljskog nasilja. Svojim aktivnim volonterskim angažmanom doprinosi radu brojnih biskupijskih povjerenstava te Odbora i Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za život, obitelj i zaštitu ranjivih skupina. Svoje bogato savjetodavno iskustvo redovito prenosi i kroz javno djelovanje, sudjelujući na međunarodnim i domaćim stručnim skupovima te pišući zapažene stručne članke s naglaskom na bračnu dinamiku, komunikaciju, rješavanje sukoba, emocionalnu inteligenciju i prevenciju nasilja.

MODUL 05
Bračni parovi

Elizabeta Matuzović, dipl. teol.

sveučilišna specijalistica supervizije u psihosocijalnom radu, bračna i obiteljska savjetovateljica

Elizabeta Matuzović svoje je profesionalno usmjerenje oblikovala s posebnim naglaskom na pružanje podrške pojedincima i parovima u izazovnim životnim okolnostima. Nakon završetka filozofsko-teološkog studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu 1998. godine i stjecanja zvanja magistre teologije prve je korake u struci ostvarila u odgojno-obrazovnom sustavu, u srednjoj školi u Osijeku, od 1998. do 2003. godine. Rad s mladima u osjetljivim razdobljima njihova razvoja učvrstio je njezinu potrebu za daljnjim usavršavanjem u području ljudske psihe, komunikacije i obiteljskih dinamika. Godine 2003. završila je dvogodišnju edukaciju za rad u obiteljskom savjetovalištu te iste godine započela rad kao obiteljska savjetovateljica u Bračnom i obiteljskom savjetovalištu Đakovačko-osječke nadbiskupije u Osijeku, gdje kontinuirano djeluje i danas. Tijekom više od dva desetljeća rada u Savjetovalištu njezin se profesionalni fokus razvijao kroz svakodnevni neposredni rad s bračnim parovima, obiteljima i pojedincima, vođenje preventivnih programa te pružanje podrške u kriznim situacijama.

Težeći stalnom napredovanju i produbljivanju teorijskih i praktičnih znanja, 2015. godine završila je poslijediplomski specijalistički studij supervizije psihosocijalnog rada. Trenutačno je pred završetkom specijalističkog studija propedeutike psihoterapije i teoterapije, čime dodatno objedinjuje teološku širinu, psihološke spoznaje i psihoterapijske metodologije. Uz formalno obrazovanje redovito sudjeluje na brojnim dodatnim stručnim edukacijama i radionicama usmjerenima na suvremene pristupe radu s parovima i pojedincima.

Njezino je profesionalno iskustvo obogaćeno i međunarodnom dimenzijom. U okviru programa Erasmus+ obavila je dvomjesečnu stručnu praksu na Odjelu za dušobrižništvo Sveučilišne bolnice u Salzburgu. To joj je iskustvo pružilo dragocjen uvid u integraciju psihosocijalne i duhovne podrške u specifičnom, zahtjevnom bolničkom okruženju te proširilo njezine kompetencije u interdisciplinarnom radu.

MODUL 06

Rastavljeni i razvedeni

mr. sc. Tanja Popec, mag. theol.

logoterapeutkinja

Tanja Popec rođena je 1978. godine u Rijeci. Studirala je teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ondje je diplomirala 2001., a godine 2007. obranila i magistarski rad iz područja dogmatske teologije na temu: „Kršćanski korijeni Ujedinjene Europe. Teološko-antropološki govor o europskome identitetu i kršćanskoj ponudi za budućnost Staroga kontinenta“. Rad na Hrvatskom katoličkom radiju započela je u prosincu 1997. kao vanjska suradnica, a po završetku studija ondje se i zaposlila kao voditeljica i novinarka. Rad u elektroničkim medijima usavršavala je u Poslovnom učilištu „Experta“ u Zagrebu (2004. – 2005.). Od 2003. do 2026. godine bila je urednica Redakcije vjerskog programa Hrvatskoga katoličkog radija. U radijski program kroz sedam sezona emisije „S druge strane ogledala“ integrirala je teme psihoterapijskog područja u suradnji s izv. prof. dr. sc. Josipom Bošnjakovićem i suradnicima Hrvatskog društva bračnih i obiteljskih savjetovatelja. Nakon što je od 2011. bila suradnica portala Laudato.hr, a od 2014. i Laudato televizije, danas ondje radi profesionalno kao novinarka, urednica i producentica, a jedna od emisija – „Kako dalje?“ – u televizijskom formatu obrađuje psihoterapijske teme. Autorica je brojnih radijskih emisija, serijala i prijenosa, te dokumentarnih televizijskih filmova. Suradnica je „Veritasa – glasnika sv. Antuna Padovanskog“, Zaklade „Čujem, vjerujem, vidim“, te voditeljica i moderatorica različitih događaja. Dobitnica je više nagrada i priznanja. Završila je i edukaciju iz logoterapije pri Hrvatskom centru za logoterapiju i egzistencijalnu analizu, te radi s klijentima kao logoterapeutkinja.

●
MODUL 08

Razumijevanje depresije,
anksioznosti i pružanje
podrške

dr. sc. **Anita Dučkić Sertić**, mag. theol.

sveučilišna specijalistica psihoterapije i teoterapije, savjetodavna terapeutkinja
smjera logoterapije

Anita Dučkić Sertić doktorica je znanosti, sveučilišna specijalistica propedeutike psihoterapije i teoterapije te sveučilišna specijalistica psihosocijalnog pristupa u socijalnom radu, diplomirana katehistica, logoterapeutkinja i registrirana izmiriteljica pri Ministarstvu pravosuđa. Voditeljica je Centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba Hrvatskoga katoličkog sveučilišta.

Njezin znanstveno-istraživački i stručni rad usmjeren je na područje zaštite djece i ranjivih osoba, prevenciju zlostavljanja, mentalno zdravlje, otpornost i osnaživanje pojedinaca i obitelji te na proučavanje uloge duhovnosti u suočavanju s krizama i procesu oporavka. Poseban interes posvećuje bračnom i obiteljskom funkcioniranju, prevenciji nasilja i zlostavljanja te integraciji psihološke, psihoterapijske i duhovne perspektive u pomagačkom radu. Ima višegodišnje iskustvo individualnog, partnerskog, obiteljskog i grupnog savjetodavnog i psihoterapijskog rada. Autorica je znanstvenih i stručnih radova te sudjeluje na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima, s posebnim naglaskom na razvoj kulture zaštite, prevenciju zlostavljanja i promicanje cjelovite dobrobiti čovjeka.

●
MODUL 09
Rješavanje konflikata
nenasilnim putem

Ivana Stvorić, mag. psych.

bihevioralno-kognitivna terapeutkinja

Ivana Stvorić je magistra psihologije i kognitivno-bihevioralna terapeutkinja. Diplomirala je psihologiju na Filozofskom fakultetu u Osijeku 2014. godine. Od 2016. zaposlena je kao stručna suradnica u Savjetovalištu za žrtve obiteljskog nasilja Đakovačko-osječke nadbiskupije u Slavonskom Brodu.

Njezin rad obuhvaća individualno i partnersko savjetovanje te osmišljavanje i provođenje projekata, predavanja i radionica usmjerenih na obiteljske odnose, prevenciju nasilja i zaštitu mentalnog zdravlja, kako u okviru radnog mjesta, tako i u suradnji s drugim relevantnim institucijama, udrugama i stručnim tijelima.

Uz edukaciju iz bihevioralno-kognitivne terapije (BKT), dodatno se usavršavala u pravcima takozvanog „trećeg vala“ (Terapija usmjerena na suosjećajnost (CFT), Terapija prihvatanja i posvećenosti (ACT) te elementi Shema terapije), kao i u područjima mindfulnessa, kompleksne traume i rada s tijelom u psihoterapiji. Njezin se rad temelji na cjelovitom pristupu čovjeku koji uvažava kognitivnu, emocionalnu, tjelesnu i duhovnu dimenziju pojedinca.

Aktivno i pasivno sudjeluje na brojnim domaćim i međunarodnim stručnim skupovima i simpozijima. Težište njezina stručnog interesa obuhvaća komunikaciju u bliskim odnosima, rješavanje sukoba u obitelji i timovima, prevenciju mobinga i sagorijevanja, psihologiju traume te razvoj osobne otpornosti i asertivnosti.

Članica je Hrvatske psihološke komore (HPK), Hrvatske udruge za bihevioralno-kognitivne terapije (HUBIKOT), Hrvatskog društva bračnih i obiteljskih savjetovatelja (HRD BiOS) te Društva psihologa Brodsko-posavske županije. U svom radu nastoji spojiti znanstveno utemeljene psihološke metode s empatičnim i integrativnim pristupom prilagođenim potrebama svakog klijenta i grupe.

●
MODUL 07

Obitelj i sistemi u društvu

dr. sc. **Karlo Šimek**, mag. theol., mag. psych.

edukant iz kibernetike

Karlo Šimek rođen je 1978. u Varaždinu. Od 1993. godine pohađao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Zagrebu, gdje je maturirao 1997. godine. Nakon toga je 1997. upisao filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je završio prve dvije godine studija. Potom je 1999. godine nastavio studij filozofije i teologije na Sveučilištu cara Franje Leopolda u Innsbrucku u Austriji te živio u međunarodnom zavodu (Collegium Canisianum). U Innsbrucku je 2000. godine stekao bakalaureat iz filozofije, a 2003. magistrirao teologiju (iz područja dogmatske teologije) radom *Misterij zla u otkupljenom svijetu*. Analiza lika Sotone u kontekstu mimetičke teorije Renée Girarda i dramatičke teologije.

2008. godine započeo je studij psihologije na Papinskom salezijanskom sveučilištu u Rimu, gdje je 2011. godine postigao bakalaureat iz odgojne i razvojne psihologije radom *Socijalno-kognitivna teorija Alberta Bandure*. Razvoj i značaj. Nakon toga je započeo studij kliničke psihologije i psihologije zajednice te 2015. godine magistrirao radom *Promocija zdravlja u svećeničkom životu*. U Rimu je od 2012. do 2014. pohađao i završio dvogodišnji tečaj iz art terapije (glazba, ples, slikanje, teatar), 2014. pohađao je i tečaj o egzorcizmu i molitvama za oslobođenje koji je organiziralo sveučilište Regina Apostolorum. Od 2013. do 2014. pohađao je tečaj iz psihologije poziva i specijalnog pastoralna na Papinskom lateranskom sveučilištu na Institutu religioznih znanosti „Ecclesia Mater“. Od 2014. do 2018. godine polazio je edukaciju iz kibernetike i sistemske terapije. Od 2016. godine zaposlen je kao asistent na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje pomaže u planiranju i izvođenju nastave iz psiholoških predmeta. Godine 2017. upisao je poslijediplomski sveučilišni doktorski studij iz psihologije u Rijeci.

Područja znanstvenog interesa: psihologija ličnosti, socijalna psihologija, klinička psihologija, psihologija religije, psihoterapija i savjetovanje.

●
MODUL 05
Bračni parovi

Martina Šimunić, prof. filoz. i rel. kul.

sveučilišna specijalistica psihoterapije i teoterapije, savjetovateljica u smjeru realitetne terapije

Martina Šimunić rođena je 6. veljače 1977. godine u Zagrebu. Nakon završenog diplomskog studija filozofije i religijske kulture kod isusovaca u Zagrebu 2000. godine, upisuje postdiplomski studij braka i obitelji na Institutu Ivan Pavao II. u Rimu na Lateranskom sveučilištu. Udana je i majka četvero kćeri. Živi u Bibinjama pokraj Zadra i djelatnica je Obiteljskog savjetovališta Caritasa Zadarske nadbiskupije od 2006. godine. Radila je kao novinarka za različite medije u Katoličkoj Crkvi, prevodila knjige i članke s talijanskog jezika, a prije stalnog zaposlenja u Savjetovalištu radila je kao tajnica u privatnoj tvrtki. Godine 2004. upisala je edukaciju za obiteljskog savjetnika u organizaciji Hrvatskog Caritasa, a nakon toga završava edukaciju iz psihoterapijskog smjera realitetne terapije. U Savjetovalištu radi već 20 godina; svakodnevno provodi individualno savjetovanje s ljudima u potrebi, sudjeluje u različitim projektima prevencije i terapijskog savjetovanja i terapije, radu s mladima i ostaloj obiteljskoj tematici.

●
MODUL 04
Adolescenti

Marko Tomičević, dr. med.

psihijatar, subspecijalist dječje i adolescentne psihijatrije

Marko Tomičević diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2005. do 2014. godine radio je kao liječnik u OB „Dr. Josip Benčević“ u Slavonskom Brodu. Psihijatriju je specijalizirao u KBC-u Rebro od 2008. do 2012. godine, kada postaje specijalist psihijatrije. Od 2015. do 2020. godine radi u NPB-u „Dr. Ivan Barbot“ u Popovači gdje je bio voditelj Poliklinike za dječju i adolescentnu psihijatriju s dnevnom bolnicom. U tom periodu radi na razvoju mreže zaštite mentalnog zdravlja djece i mladih na području više županija. Od 2016. do 2018. godine polazi užu specijalizaciju iz dječje i adolescentne psihijatrije u KBC-u Rebro te postaje subspecijalist iz tog područja čime se i dalje uglavnom bavi. Godine 2020. prelazi na Kliniku za psihijatriju KB Dubrava gdje nastavlja razvoj skrbi mentalnog zdravlja djece i adolescenata, odnosno osoba u periodu tranzicije u odraslu dob što mu je i glavni fokus rada zadnjih godina. Također, u proteklih pet godina dominantno se bavi neurorazvojnim poremećajima, većinom ADHD-om, ali i poremećajima autističnog spektra.

Aktivan je član Hrvatskog psihijatrijskog društva te je od 2016. do 2018. bio predsjednik Sekcije mladih psihijatara HPD-a. Organizirao je niz radionica i tečajeva na kongresima i drugdje.

Polazio je edukacije iz transakcijske analize, psihodinamskih psihoterapija, sistemske obiteljske psihoterapije i hipnoterapije. Njegovo uže zanimanje je integrativna primjena psihoterapije i socioterapije u širem smislu.

Otac je dvoje djece, a u slobodno vrijeme piše eseje, poeziju i amaterski sklada modernu glazbu.

MODUL 10

Bolest, smrt, krivnja,
palijativna skrb

prof. dr. sc. **Suzana Vuletić**, mag. theol.

Suzana Vuletić redovita je profesorica s višegodišnjim znanstveno-istraživačkim i nastavnim iskustvom u području moralne teologije, kliničke i integrativne bioetike te palijativne skrbi. Diplomirala je filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu, a poslijediplomsko obrazovanje nastavila na Accademia Alfonsiana Papinskog lateranskog sveučilišta u Rimu, gdje je stekla akademske titule magistre i doktorice znanosti.

Dodatno se usavršavala kroz trogodišnju specijalizaciju iz kliničke bioetike na Institutu Sacro Cuore i Poliklinici Gemelli u Rimu te poslijediplomski studij braka i obitelji na Papinskom institutu Ivan Pavao II. Pohađala je i programe te kliničke tečajeve iz palijativne medicine.

Njezin znanstveni i stručni interes interdisciplinarno obuhvaća bioetičke i moralno-teološke aspekte suvremene biomedicine, dostojanstvo i prava pacijenta, etiku zdravstvene skrbi, duhovnu dimenziju bolesti i patnje, palijativnu skrb i hospicijsku medicinu, kao i reproduktivnu etiku i bioetičke izazove novih biomedicinskih tehnologija.

Autorica je dviju znanstvenih monografija, urednica zbornika te koautorica brojnih poglavlja u znanstvenim i stručnim publikacijama. Objavila je više od stotinu znanstvenih radova te sudjelovala na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima s više od 110 konferencijskih izlaganja.

U nastavnoj djelatnosti angažirana je na Medicinskim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu i Osijeku te Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo u Osijeku. Suradivala je i s Teološko-katehetskim odjelom Sveučilišta u Zadru, Sveučilišnim studijskim centrom za forenzične znanosti u Splitu te Hrvatskim katoličkim sveučilištem u Zagrebu.

MODUL 03

Djeca i njihov razvoj

Tomislav Vurušić, mag. theol.

edukant transakcijske analize i dječje i adolescentne integrativne psihodramske psihoterapije

Tomislav Vurušić magistar je teologije, edukant transakcijske analize i dječje i adolescentne integrativne psihodramske psihoterapije. Radi s djecom i odraslima pod supervizijom. Završava specijalistički studij propedeutike psihoterapije i teoterapije. Više od dvadeset godina profesionalno djeluje u područjima zdravstva, socijalne skrbi, psihosocijalnog rada, zaštite djece i mladih te pravosudnog sustava. Profesionalno iskustvo stjecao je u Klinici za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“, gdje je vodio psihosocijalnu službu, u domu za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, bračnom i obiteljskom savjetovalištu, probacijskoj službi te zatvorskom sustavu. Završio je i edukaciju za voditelja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji.

Posebno područje njegova stručnog interesa jest razvoj djece i mladih, s naglaskom na dječju psihodramu, transakcijsku analizu, traumu, gubitak, obiteljske odnose i razvoj emocionalne otpornosti. U radu koristi igru, simboliku, bajke i biblijske priče kao sredstva za razumijevanje dječjih emocija, odnosa, unutarnjih konflikata i procesa odrastanja.

Sudjelovao je u brojnim domaćim i međunarodnim projektima, edukacijama i stručnim skupovima iz područja mentalnog zdravlja, zaštite djece, obitelji i psihosocijalnog rada. Aktivan je u stručnim tijelima i organizacijama koje se bave bračnim i obiteljskim savjetovanjem, zaštitom maloljetnika i ranjivih osoba te razvojem savjetodavne i psihoterapijske prakse.

Autor je i koautor stručnih i popularno-stručnih radova te sudjeluje kao predavač u edukacijama, webinarima i medijskim programima. Njegov rad obilježava interdisciplinarni pristup koji povezuje psihoterapijska znanja, pastoralnu osjetljivost i praktično iskustvo rada s djecom, mladima i obiteljima.

MODUL 01

Osnove pružanja pomoći

Jelena Zadro, mag. psych.

edukantica kognitivno-bihevioralne terapije, praktičarka terapije usmjerene na suosjećanje

Jelena Zadro psihologinja je, doktorandica poslijediplomskog doktorskog studija psihologije te edukantica kognitivno-bihevioralne terapije (KBT). Od 2021. godine zaposlena je na Hrvatskom katoličkom sveučilištu kao program managerica u Centru za promicanje dobrobiti ranjivih osoba, gdje sudjeluje u osmišljavanju, koordinaciji i provedbi aktivnosti usmjerenih na zaštitu i unaprjeđenje dobrobiti ranjivih skupina. Ujedno je naslovna asistentica na Odjelu za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, gdje sudjeluje u nastavnom i stručnom radu. Posjeduje višegodišnje iskustvo u pružanju psihološke podrške i savjetovanju žrtava kaznenih djela i prekršaja, pri čemu je razvila duboko razumijevanje potreba ranjivih skupina te pristup radu temeljen na empatiji, osnaživanju i poštovanju individualnih potreba. U profesionalnom radu pruža psihološku podršku mladima i odraslima te osmišljava i provodi stručna predavanja, edukacije i radionice namijenjene različitim skupinama sudionika. Njezin znanstveni i stručni rad primarno je usmjeren na područje kliničke psihologije, s posebnim naglaskom na psihopatologiju slike tijela, mentalno zdravlje, psihološku otpornost i profesionalnu dobrobit stručnjaka. Poseban interes usmjerava i na primjenu znanstveno utemeljenih spoznaja i intervencija u psihološkoj praksi. Sudjeluje u provedbi znanstvenih i stručnih projekata te izlaže na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima. Kroz edukativni rad i medijske nastupe doprinosi popularizaciji psihologije i promicanju znanstveno utemeljenih spoznaja o mentalnom zdravlju. Članica je relevantnih strukovnih komora.

Interdisciplinarni pristup i podrška pastoralnim djelatnicima

Edukacija za pastoralne djelatnike

NOSITELJ PROGRAMA

Hrvatsko društvo bračnih i obiteljskih savjetovatelja (HRD BiOS)

OSOBA ODGOVORNA ZA PROGRAM

izv. prof. dr. sc. Josip Bošnjaković

ADMINISTRATORICA PROGRAMA

Maja Vrhovčević, univ. spec. theol.

OBITELJSKI CENTAR ĐAKOVAČKO-OSJEČKE NADBISKUPIJE

Radoslava Lopašića 7, 35000 Slavonski Brod

